Ο

ΚΟΣΜΟΣ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΑΠΑΞ ΤΗΣ ΕΒΔΟΜΑΔΟΣ.

ΕΤΟΣ Α΄. Ἐν Κωνσταντινουπόλει, Σάββατον 9 Ἰουλίου 1883. ΤΕΥΧΟΣ ΜΔ΄.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΑΙ ΜΕΛΕΤΑΙ

ΠΕΡΙ

ΤΗΣ ΟΘΩΜΑΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ[1]

Ὑποδειχθέντων ἐν τοῖς προηγουμένοις τῶν κυριωτέρων ξενικῶν στοιχείων τῶν σήμερον μέρος ἀναπόσπαστον ἀποτελούντων τῆς Ὀθωμανικῆς γλώσσης, καὶ προσδιορισθείσης κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον τῆς φύσεως καὶ τῆς ἐκτάσεως ἑκάστου αὐτῶν ὥρα ἤδη νὰ ἐνασχοληθῶμεν περὶ τὴν ἀνάλυσιν τοῦ Τουρκικοῦ στοιχείου τῆς Ὀθωμανικῆς, περὶ τὴν διαλεύκανσιν τῆς κυρίως Ὀθωμανικῆς.

Ὡς πρὸς τὸν τοιοῦτον σκοπὸν ἴσως ἡ προσφορωτέρα μέθοδος θὰ ἐλογίζετο ἡ ἱςορική. Ἐὰν ὑπῆρχον ἀρχαῖα μνημεῖα τῆς Ὀθωμανικῆς ἢ τῆς Τουρκικῆς γλώσσης, ἐὰν ἡ ἱστορία τῶν γλωσσῶν τούτων ἦτο βεβαία, τοὐλάχιςον ἀπὸ ἐποχὰς ἱκανῶς παλαιάς, τότε ἀρχόμενοι ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτέρων χρόνων καὶ κατερχόμενοι μέχρι τῶν καθ' ἡμᾶς θὰ ἤμεθα εἰς θέσιν νὰ δώσωμεν εἰς τὸν ἀναγνώστην τὴν εὐκρινεστέραν ἰδέαν τῆς ἀφετηρίας καὶ τῶν διαδοχικῶν μεταλλαγῶν καὶ προόδων τῆς γλώσσης ταύτης καὶ ἡ τοιαύτη ἱστορικὴ διαφώτισις θὰ ἐπέγεεν ἐπὶ τῆς νῦν Ὀθωμανικῆς τὸ αὐτὸ φῶς ὅπερ ἐπιχέει ἐπὶ τῶν σημερινῶν Ἰνδικῶν γλωσσικῶν ἰδιωμάτων ἡ γνῶσις τῆς Σανσκριτικῆς, ἐπὶ τῆς νεο-ελληνικῆς ἡ μελέτη τῆς κατὰ τρεῖς χιλιάδας ἐτῶν προγενεστέρας γλώσσης τοῦ Ὁμήρου καὶ ἐπὶ τῶν σημερινῶν νεο-λατινικῶν ἰδιωμάτων ἡ διευκρίνισις τῆς γλώσσης τῶν ἀρχαίων Ρωμαίων. Ἀλλὰ ἡ τοιαύτη μέθοδος προυποτίθησι δύο τινά: ἀρχαῖα γλωσσικὰ μνημεῖα, γνώσεις ἱστορικάς. Ἀμφότερα ταῦτα ὅμως ἐλλείπουσιν. Ὅ,τι ἀρχαῖον γνωρίζομεν περὶ αὐτῶν περιορίζεται εἰς ἀόριστά τινα διηγήματα καὶ εἰς τεμάχια τινα τῶν Κινέζων ἱστορικῶν, ἅτινα δύνανται νὰ χρησιμοποιηθῶσι μᾶλλον πρὸς ἐπικύρωσιν συμπερασμάτων τὰ ὁποῖα ἠθέλομεν ἀρυσθῆ ἄλλοθέν ποθεν, παρὰ ὡς βέβαιοι βάσεις καὶ ἀρχαὶ ἱστορικῆς ἀνελίξεως. Ἀρχαῖα γλωσσικὰ μνημεῖα εἰσιν ἐπίσης ἄγνωστα, καὶ ναὶ μὲν ἡ νεωτέρα πολυμάθεια διατείνεται ὅτι εἰς τὰς σφηνοειδεῖς ἐπιγραφὰς τὰς ἐπὶ τῶν Ἀχαιμενιδῶν, τὰς λεγομένας τοῦ δευτέρου εἴδους, ἀνεκάλυψε ἀρχαίας μορφὰς τῆς Τουρανικῆς γλωσσολογίας, καὶ μάλιστα ἡ σχολὴ τῶν λεγομένων *Ἀκκαδιστῶν* διϊσχυρίζεται ὅτι κατώρθωσε νὰ διέδῃ πέραν τῶν Νινιυιτικῶν ἐπιγραφῶν, καὶ δι' αὐτῶν, γλῶσσαν τινὰ *Ἀκκαδικὴν* λεγομένην ἀρχαιοτέραν κατὰ πολλοὺς αἰῶνας τῆς Ἀσσυριακῆς, παρεμφερεστάτην τῇ Ὀθωμανικῇ, ἐγκαταλείψασαν ἡμῖν γραπτὰ μνημεῖα χρονολογούμενα ἀπὸ δύο ἢ καὶ τριῶν χιλιάδων ἐτῶν πρὸ Χριστοῦ. Ἀλλὰ τὰ συμπεράσματα ταῦτα δὲν ἔχουσιν εἰσέτι τὴν ἀπαιτουμένην βεβαιότητα. Τὰ μέσα δι' ὧν φθάνει τις εἰς αὐτὰ εἶναι τόσο πλάγια, τόσο ἀκροσφαλῆ καὶ λεπτεπίλεπτα ὥστε πλεῖστοι ὅσοι εἰςέτι οὐχὶ μόνον ἀρνοῦνται αὐτά, ἀλλὰ διὰ τῶν αὐτῶν μεθόδων φθάνουσιν εἰς πάντῃ ἀλλοῖα ἐξαγόμενα. Τὸ δὲ κυριώτερον ἡ ἔρευνα αὕτη δὲν ἄρχεται ἀπὸ τῶν ἀρχαίων χρόνων ὅπως καταβῇ εἰς τοὺς νεωτέρους, ἀλλὰ βασίζεται ἐπὶ τῆς σημερινῆς καταστάσεως ὅπως ἀναδρομικῶς ἀνέλθῃ τὴν σειρὰν τῶν πολυαρίθμων αἰώνων οἵτινες διαχωρίζουσι τὰ δύο ταῦτα ἄκρα σημεῖα καὶ ἑπομένως προυποτίθησι τὴν γνῶσιν καὶ τὴν μελέτην τοῦ σημερινοῦ ἰδιώματος, τὸ ὁποῖον χορηγεῖ ὅλα τά τε ὑπὲρ καὶ τὰ κατὰ ἐπιχειρήματα. Θὰ εἶναι βεβαίως χρέος ἡμῶν νὰ ὑποδείζωμεν τὰς νέας ταύτας ἀπόψεις τοῦ φιλολογικοῦ ὁρίζοντος· ἀλλ' ἐπὶ ἁπλῶν ὑποθέσεων, αἵτινες εἶναι τὸ προϊὸν ὁλοκλήρου σειρᾶς ἄλλων ὑποθέσεων, δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ βασίσῃ τις ἱστορικὴν μέθοδον.

Ἑτέρα ὁδὸς θὰ ἦν ἡ διὰ τῆς συγκρίσεως. Μεταξὺ πολλῶν ἰδιωμάτων ἅτινά εἰσιν ἀπόρροια μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς πηγῆς, συμβαίνει πολλάκις ἕκαστον αὐτῶν νὰ διετήρησεν ἐν μέρει καθαρώτερον τοῦτον ἢ ἐκεῖνον τὸν ἀρχαῖον τύπον, τὸ μὲν δηλ. τὴν ἀντωνυμίαν, τὸ δὲ τὴν μετοχήν, ἄλλο τὰ μόρια καὶ ἄλλο τὸ ῥῆμα. Καὶ δὴ καθὼς ἡ παράθεσις τῶν γλωσσῶν τῶν ἀποτελουσῶν τὸ Ἰνδο-εὐρωπαϊκὸν σύμπλεγμα ἐπέτρεψε πολλάκις εἰς τὸν Bopp ν' ἀποφανθῇ περὶ τῆς σχετικῆς ἀρχαιότητος καὶ γνησιότητος τοῦ δεῖνος τύπου ἢ τοῦ ἄλλου, καὶ ν' ἀνεύρῃ φέρ' εἰπεῖν ἐν τῇ Λιθουανικῇ ἢ ἔν τινι ἀπολεσθείσῃ γλώσσῃ τῶν Ὄμβρων ἢ τῶν Βόλσων ἐν τῇ νοτίῳ Ἰταλίᾳ κλίσεις καὶ μορφὰς αἵτινες εἶχον ἐκλείψει ἐκ τῆς ἑλληνικῆς καὶ αἵτινες ὅμως ἦσαν ἀναγκαῖαι πρὸς συμπλήρωσιν τῆς συγκριτικῆς κλίμακος, ἴσως λέγομεν διὰ τοὺς αὐτοὺς λόγους θὰ ἠδύνατό τις νὰ φρονῇ ὅτι καὶ διὰ τὰς Τουρκικὰς γλώσσας ἡ συγκριτικὴ αὕτη μέθοδος θὰ ἦτο ἡ

[1] Ἴδε τεῦχος ΜΓ΄.

προσφορωτέρα πρὸς διαφώτισιν ἐποχῶν ἀρχαίων τῶν ὁποίων ἡ ἱστορία ἀπωλέσθη πιθανῶς διὰ πάντοτε, καὶ δὲν δύναται ν' ἀναπλασθῇ τοὐλάχιστον ἐν μέρει εἰμὴ διὰ τῆς ἐρεύνης τῶν γλωσσῶν ἐν αἷς δέον νὰ περιεσώθησαν τὰ μόνα ἐναπολειπόμενα μαρτύρια καὶ μνημεῖα τῶν παρελθουσῶν γενεῶν. Οὐδὲν ἄτοπον περιέχει τοιαύτη τις ἀντίληψις. Πρὸς τὸ παρὸν ὅμως θεωρητέον αὐτὴν μᾶλλον ὡς εὐχὴν ἐνθαρρυντικὴν διὰ τὸ μέλλον, ἢ ὡς πρόγραμμα πρακτικῶς ἐφικτόν. Σχετικῶς πρὸς τοιαύτας ἰδέας, μέγιστα πρόοδοι ἐγένοντο ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τοῦ αἰῶνος τούτου. Πλεῖστα Τουρκικὰ ἰδιώματα, ἕως πρὸ ὀλίγου ἄγνωστα μέχρι καὶ τοῦ ὀνόματος αὐτῶν, ἐμελετήθησαν καὶ τινα ἀπὸ λίαν εἰδήμονας. Ἀλλ' εἰσέτι αἱ κατὰ μέρος μελέται δὲν ἔφθασαν ὡς φαίνεται εἰς τὸν βαθμὸν ἐκεῖνον τῆς τελειότητος ὅστις ἐπιτρέπει τὰς εὐκόλους καὶ ἀσφαλεῖς γενικεύσεις· ἡ ἀπαίτησις ὅτι αἱ διάφοροι Τουρανικαί, ἢ διὰ νὰ περιορίσωμεν τὴν ἔννοιαν τῆς λέξεως ταύτης, αἱ διάφοροι Τουρκικαὶ γλῶσσαι ἐμελετήθησαν ἐπίσης καλῶς ὅσον εἶχον μελετηθῆ καὶ ἀναλυθῆ αἱ Ἰνδο-εὐρωπαϊκαὶ ἐπὶ τῆς ἐποχῆς ἥτις προηγήθη τῆς ἐμφανίσεως τοῦ Bopp, ἡ τοιαύτη ἀπαίτησις ἤθελε φανῆ λίαν τολμηρὰ, καὶ ὅλως πρόωρος. Καὶ τέλος πάντων ὁ νοῦς ὁ διαρρυθμίσων τὸ ἀνὰ χεῖρας ὑλικὸν, εἴτε ἐντελὲς εἴτε ἀτελὲς ὑποτεθῆ τοῦτο, ἐν ἄλλαις λέξεσιν ὁ Bopp τῶν Τουρκικῶν γλωσσῶν εἰσέτι δὲν ἐπεφάνη. Αἱ προσκτηθεῖσαι γνώσεις εἰσὶ πολύτιμοι, πολυτιμώταται, ἀλλὰ τὸ ὁλικὸν συμπέρασμα, τὸ γενικὸν σύστημα, δὲν περιεβλήθη εἰσέτι τελειωτικὸν ἐπιζηλωτικὸν τύπον· ἐφ' ᾧ καὶ μεθ' ὅλας τὰς εὐκολίας τὰς ὁποίας δύναται τὴν σήμερον νὰ παρέξῃ ἡ συγκριτικὴ μέθοδος δὲν εἶναι αὐτὴ καθ' ἑαυτὴν ἐπαρκής. Οὕτως ἐχόντων τῶν πραγμάτων μία μόνη ὑπολείπεται ὁδὸς: ἡ ἀπ' εὐθείας διερεύνησις καὶ συζήτησις τῆς Ὀθωμανικῆς ὡς ἔχει, ὡς δυνάμεθα νὰ τὴν γνωρίσωμεν προσλαμβανομένων ὡς ἐπιβοηθητικῶν καὶ σημπληρωτικῶν μέσων τῶν χάριν εἰς τὰς γενομένας ἱστορικὰς καὶ συγκριτικὰς ἐρεύνας προσκτηθεισῶν βεβαίων γενικωτέρων γνώσεων. Ἐν τῇ φιλοσοφίᾳ ὁ περὶ ἀνθρώπου λόγος ἐνίοτε κατέρχεται ἐκ γενικῶν περὶ ἀνθρωπότητος ἀρχῶν ὅπως καταλήξῃ εἰς τὸ ἄτομον, ἐν ᾧ βεβαίως δέον ν' ἀνευρίσκωνται αἱ ἔσχατοι παραφυάδες καὶ οἱ τελευταῖοι διακλαδισμοὶ τοῦ ἀρχικοῦ ἠθικοῦ κορμοῦ, ἐνίοτε δὲ πάλιν ἀναχωρῶν ἀπὸ τῆς τοῦ ἀτόμου ἀναλύσεως ἀνέρχεται εἰς τὴν κατασκευὴν τῆς περὶ τοῦ ὅλου θεωρίας, διότι τὸ ὅλον συγκείμενον ἐκ τῶν μερῶν, δέον νὰ συμμετέχῃ καὶ τῆς φύσεως αὐτῶν, αἱ δὲ ἀντίστροφοι αὐταὶ μέθοδοι ἀμοιβαίως ἀντιπαραβαλλόμεναι συμπληροῦνται. Καὶ ἐν ταῖς γλωσσικαῖς ἐρεύναις συμβαίνει τὸ αὐτό. Ἡ Ὀθωμανικὴ γλῶσσα εἶναι βεβαίως μέρος τοῦ ὅλου Τουρκικοῦ συμπλέγματος, συμμετέχει τῆς φύσεως αὐτοῦ καὶ δὴ φρονοῦμεν ὅτι ἡ ἀνάλυσις αὐτῆς θέλει ὑποδείξει πολὺ σαφέστερον πάσης ἄλλης μεθόδου τὰ διάφορα ζητήματα τῶν ὁποίων τὴν ἐπίλυσιν δέον νὰ θηρεύωμεν ἐν τῇ γενικωτέρᾳ θεωρίᾳ τοῦ ὅλου συμπλέγματος, καθόσον αὕτη ἐστὶν ἡμῖν ἐφικτή· προβαίνομεν ἐν ἄλλαις λέξεσιν ἀπὸ τοῦ νῦν φαινομένου πρὸς τὸ ἀπώτερον αἴτιον καὶ ἡ πορεία αὕτη ἔχει τὸ πλεονέκτημα ὅτι μᾶς χορηγεῖ τὴν ἀφορμὴν νὰ ὑποδείξωμεν καὶ τί καινὸν καὶ ὀρθὸν ἐνυπάρχει ἐν τῇ ὑπὸ τοῦ Ἀβδουρραχμὰν ἐφέντη μετὰ εἴκοσι πέντε ἐτῶν μόχθους ἐκπονηθείσῃ γραμματικῇ τῆς Ὀθωμανικῆς. Τοῦ βιβλίου τούτου τὸ κύριον πλεονέκτημα εἶναι ἡ πρωτοτυπία. Συνετάχθη ὡς φανεὶ οὐδεμία προϋπῆρχε Ὀθωμανικὴ γραμματικὴ συντεταγμένη πρὸ αὐτοῦ, δὲν λέγομεν Ὀθωμανιστί, διότι ὅτε ἔγραφεν ὁ Ἀβδουρραχμάνης οὐδεμία τοιαύτη ὑπῆρχεν· ἀλλ' εἰς οἱανδήποτε ἄλλην γλῶσσαν. Ἀγνοῶν δὲ καὶ πᾶσαν ἄλλην γλῶσσαν πλὴν τῶν κατὰ καθῆκον σπουδαζομένων Ἀραβικῆς καὶ Περσικῆς, ὁ ἀνὴρ ἀνέπλασεν ἴδιον γραμματικὸν σύστημα ἐν ᾧ πολλὰ βεβαίως ὑπάρχουσι τὰ ἐπιλήψιμα, τὰ συγκεχυμένα, τὰ ἀπαράδεκτα, ἀλλ' ἐν ταύτῳ καὶ πολλαὶ παρατηρήσεις πρωτοφανεῖς ἄξιαι μὲν σημειώσεως ὡς πρὸς τὴν ἀνάλυσιν τοῦ Ὀθωμανικοῦ λόγου, μαρτυροῦσαι δὲ ἰδιαιτέραν γραμματολογικὴν εὐφυΐαν καὶ ἐφευρετικότητα. Ἐννοεῖται οἰκοθεν ὅτι δὲν δυνάμεθα νὰ ἐνδιατρίψωμεν εἰς τὰ καθέκαστα. Περιοριζόμενοι ὅθεν εἰς τὰς ὀλίγας ταύτας λέξεις δι' ὧν ἐσκοποῦμεν νὰ ἐπιστήσωμεν τὴν προσοχὴν τοῦ ἀναγνώστου εἰς τὴν ἐν γένει μέθοδον ἣν θέλομεν ἀκολουθήσει ἐν τοῖς ἑπομένοις ἐπιλαμβανόμεθα τῆς ἐκθέσεως διαφόρων ἰδιαιτέρων χαρακτηριστικῶν φαινομένων τῆς Ὀθωμανικῆς, ὠφελούμενοι ἐκ τῶν πρωτοτύπων παρατηρήσεων τοῦ ἐν λόγῳ γραμματικοῦ, παραλείποντες δὲ ὡς ὑπονοουμένας ὅλας ἐκείνας τὰς περὶ Ὀθωμανικῆς γλώσσης λεπτομερείας, αἵτινες εἶναι γνωσταὶ καὶ εἰς αὐτοὺς τοὺς ἄκρῳ τῷ δακτύλῳ γευσαμένους τῆς περὶ αὐτὴν μελέτης καὶ ἐπαρκῶς ἐκτίθενται ἐν παντὶ τῷ προστυχόντι διδακτικῷ βιβλίῳ.

Ἐν τῶν χαρακτηριστικῶν ἰδιωμάτων τῆς Ὀθωμανικῆς καὶ πρὸ πάντων τῆς λαλουμένης συνίσταται ἐν τούτῳ ὅτι, εἴθισται νὰ γίνηται χρῆσις λέξεων σχηματιζομένων διὰ τῆς τροπῆς εἰς *μ* τοῦ πρώτου οἱουδήποτε γράμματος τῆς οἱασδήποτε λέξεως, ἢ διὰ τῆς προσθήκης τοῦ *μ* καὶ ὅτι αἱ λέξεις αὗται ἀσήμαντοι καὶ ἀνύπαρκτοι αὐταὶ καθ' ἑαυτὰς προσκολλῶνται δίκην συνωνύμων εἰς τὰς λέξεις ἐξ ὧν παρήχθησαν. Οὕτω λέγουσιν ἐν τῇ συνήθει ὁμιλίᾳ οἱ Ὀθωμανοὶ یازدی مازدی (*γιαζδῆ μαζδῆ*=ἔγραψε) ات ماط (*ατ μάτ*=ἵππος) بتدی میتدی (*μπιττῆ μιττῆ*=ἐτελείωσεν) κτλ. Αἱ ἐν τοῖς παραδείγμασι τούτοις ἀναφερόμεναι λέξεις *μαζδῆ, μάτ, μιττῆ,* δὲν ἔχουσιν οὐδὲν νόημα αὐταὶ καθ' ἑαυτάς, συμπαρέλκονται δὲ μόνον ὑπὸ τῶν προηγουμένων *γιαζδῆ, ἄτ, μπιττῆ,* ἐξ ὧν καὶ διεπλάσθησαν, καὶ συμμαρτυροῦσιν αὐταῖς. Αἱ τοιούτου εἴδους λέξεις ὀνομάζονται ملخه (*μουχμε.λάτ*=παρημελημέναι) καὶ καθόσον ἐπιτρέπεται νὰ κρίνωμεν ἐξ ὅσων λέγει ὁ Σουλειμᾶν ἐφέντης ἐν τῷ Τσαγαταϊκῷ αὐτοῦ λεξικῷ σελ. 316 καὶ ἐπ. ἐν ᾧ ἐν τῇ νῦν Ὀθωμανικῇ συνηθείᾳ ἡ χρῆσις αὐτῶν οὐδόλως ἐπιτρέπεται ἐκτὸς ἐν τῇ καθημέραν λαλιᾷ καὶ τοῦτο ὅταν δὲν δίδηται προσοχὴ εἰς τὴν φράσιν, ἐν τῇ Τσαγαταϊκῇ αὐταὶ αὗται αἱ παραμορφώσεις συμβαίνουσι καὶ εἰς τὸν γραπτὸν καὶ ἐπίσημον λόγον, καθόσον ὁ λεξικογράφος διακρίνει μεταξὺ ἐκείνων αἵτινες θεωροῦνται ὡς χυδαῖαι καὶ ἐκείνων αἵτινες λογίζονται εὐγενεῖς καὶ σπουδαῖαι. — Δὲν πρέπει δὲ νὰ συγχέηται ὁ διὰ τοῦ *μ* οὗτος γλωσσικὸς μορφασμὸς ἐν ᾧ ἐνασμενίζεται ἡ Ὀθωμανικὴ πρὸς τὴν καταχρηστικὴν παράθεσιν δευτέρας λέξεως παρηχητικῆς, ὁπαρκτῆς μέν, ἀλλὰ μηδόλως δυναμένης νὰ ἐκληφθῇ ὡς συνωνύμου τῆς πρώτης ἐκτὸς ἔν τισι περιπτώσεσι καθιερωμέναις ὑπὸ τῆς συνηθείας. Οὕτω τὸ ἡμέτερον «δὲν ἔχει τὸν τόπον του» ἢ «δὲν εἶναι ἀληθὲς» λέγεται اصلی فصلی یوق (*ασ.λῆ φασ.λῆ γιὸκ*), ὅπου τὸ μὲν *ασ.λῆ γιὸκ* σημαίνει ἡ ἀλήθεια αὐτοῦ δὲν ὑπάρχει, δὲν εἶναι ἀληθὲς, τὸ δὲ *φασ.λῆ* ἐκ τῆς ἀρ. λέξεως *φὰσ.ἰ* οὐδὲν κοινὸν ἔχει πρὸς τὸ *ασ.ἰ* εἰμὶ τὴν παρήχησιν. Τοιούτου εἴδους ἐστὶ καὶ τὸ فلان فستق (*φι.λὰν φιστὶκ*) καὶ فلان فستكيز (*φι.λὰν φεστεκὶζ*=ὁ ἢ τὸ δεῖνα), اوفاق تفك (*οὐφὰκ τεφὲκ*=τοῦτα κεῖνα) κτλ. Ἡ τάσις αὕτη ἡ πρὸς τὴν διὰ παρηχήσεων ἐνίσχυσιν τρόπον τινὰ τῆς ἐννοίας λέξεως τινός, ἐξηγεῖ τὴν ἐν περιπτώσει ἀπορίας συνωνύμου ἢ παρηχήματος καταλλήλου χρῆσιν τῆς αὐτῆς λέξεως προτιθεμένου τοῦ *μ*. Οὐδὲν δὲ παράδοξον ἡ συνεχὴς παράθεσις λέξεως ἀσημάντου ἀπὸ *μ* ἀρχομένης νὰ κατήντησεν ἐνίοτε νὰ τῇ δώσῃ παρά τισι σημασίαν τινὰ θετικὴν ὑπαρκτῆς λέξεως. Τὸ *Λεχδζὲ* π. χ. ἔχει بوجور (*bugiur*=*μακρὸς, κοντὸς, τοῦτα κεῖνα*—ἔτι κατὰ τὸν Σουλεϊμὰν ἐφέντη, *στίγματα τῆς εὐλογίας, πομφόλυγες*—Ὁ Pavet σημειοῖ μόνον marqué, grêlé), καὶ موجور (*mougiour*=*τὰ περιτρίμματα κεκαυμένου σιδήρου,* καὶ ἐν γένει *μικρὰ τοιαῦτα μετα.λλικὰ ψήγματα, παντὸς πράγματος τὸ bugiur*).—Ἡ ταὐτότης τῶν δύο λέξεων ἐπικυροῦται καὶ ἐκ τῆς περιστάσεως ὅτι τὸ mougiour δὲν εὕρηται ἐν τοῖς Τσαγαταϊκοῖς λεξικοῖς, καὶ ὅτι οὐδεμία ρίζα Τουρκικὴ ἐνυπάρχει ἐν αὐτῷ. Καὶ λοιπὸν τὸ καθ' ἡμᾶς θεωροῦμεν τὰς δύο ταύτας λέξεις ὡς μίαν καὶ τὴν αὐτὴν, καὶ ὑποθέτομεν ὅτι τὸ mougiour εἶναι ἁπλῶς τὸ διὰ τοῦ *μ* παραπεποιημένον *μουχμὲλ* τοῦ bugiur εἰμὴ εἴποις ὅτι ὑπάρχει ἐνταῦθα τροπὴ τοῦ *b* εἰς *m*, ὅπερ συνεχῶς συμβαίνει ὡς καὶ ἀνωτέρω παρετηρήθη καὶ παρακκατιὸν δειχθήσεται.

Ἡ Ὀθωμανικὴ μεταχειρίζεται πρὸς τούτοις δίκην ἐπιτατικῶν μορίων διαφόρους φωνὰς αἵτινες οὐδεμίαν ἔχουσι καθ' ἑαυτὰς σημασίαν, καὶ τῶν ὁποίων ἑκάστη δὲν εἶναι εὔχρηστος εἰμὴ πρό τινος ὡρισμένου ἐπιθέτου καὶ οὐχὶ ἑτέρου. Ἰδοὺ ποῖον περὶ τούτου ἐκφέρει κανόνα ἡ γραμματικὴ τοῦ Ἀβδουρραχμάν: «Πρὸς «ἐπιβεβαίωσιν καὶ ἐμπέδωσιν τῆς ἐννοίας τῆς ἐκφρα«ζομένης ὑπό τινων ἐπιθέτων καὶ ἐπιθετικῶν ὀνομά«των ἡ Τουρκικὴ συνειθίζει νὰ προτάσσῃ μόριά τινα «μονοσύλλαβα ἀρχόμενα ἀπὸ γράμματος καὶ φωνή«εντος ὁμοίων πρὸς τὰ ἐναρκτικὰ τοῦ ἐπιθέτου καὶ «παρακολουθουμένων ἀπὸ ἐν τῶν γραμμάτων س ر پ « م ب *πε, μ, ρ, ς, π, καθ'* ἃ ὁρίζει ἡ συνήθεια.» Ἕνεκα δὲ τοῦ ἐνδιαφέροντος ὅπερ διεγείρει ὁ τοιοῦτος ἰδιωτισμὸς τῆς Ὀθωμανικῆς παραθέτομεν ἐνταῦθα τὸν κατάλογον τούτων τῶν ἐπιτατικῶν μορίων. Λέγομεν δὲ τὸν κατάλογον διότι μολονότι ὁ Ἀβδουρραχμάνης παριστᾷ ταῦτα ὡς ἀόριστα τὸν ἀριθμόν, ἡμεῖς τοὐλάχιστον οὐδαμοῦ ἐνετύχομεν ἄλλοις παρὰ τοῖς ἑπομένοις.

آپ اچیق *ap-atchik*=ὀρθάνοικτος. Πρβ. καὶ آپ آق *ap-ak*=κάτασπρος καὶ آپ آنسز *ap-ansez*=*ap*+*an*+*sez* ὅλως+εἰδήσεως+ἄνευ=ἐξαίφνης.

ایپو=اپ ایو *ep+eyu*=*epeï*=ὅλως+καλὸν=κάμποσον.

ایپ ایندجه *ip-indjé*=τρίψιλος.

اوپ اوزون *eup-ouzoun*=μακρότατος. — Πρβ. καὶ اوپ اوجوز *eup ougiouz*=πάμφθηνος.

باس بایاغی *bass-bayaghe*=λίαν κοινός, προστυχώτατος.

بس بللو *bess-belly* =πασίγνωστον, ὁλοφάνερον. Πρβ. καὶ بس برابر *bess-beraber* ὅλο μαζῆ.

بام بشقه *bam-baschka* =ὅλως διόλου διαφορετικός.

بم بیاض *bem-beyaz*=κάτασπρος.

بوم بوش *bom bosch*=διάκενος. Πρβ. καὶ بوم بوز *bom boz*=ὅλος φαιός, بوم بول *bom-bol* ἄφθονος.

بوس بوتون=بسبتون *boss-boutoun* Συν. *buss-butun*=ὅλως διόλου. Πρβ. καὶ بوس بولانیق *boss-boulanik* θωλὸς κατάθωλος. بوس بویوك *boss-buyuk*= τρισμέγιστος.

دب دیری *dib-diry*=ὁλοζώντανος.

دوپ دوز=دوم دوز=دوپه دوز=دیپه دوز *dipé, dup dupé* καὶ *dum+duz* ὅλως λεῖος=ὁλόϊσιος.

دیم دیك *dim dik*, ὀρθός, τσιτωμένος.

تاس تمام *tass-temam*=ὁλόκληρος.

طوس طوغری *doss-doghry* =ὁλόϊσιος. Πρβ. καὶ طوس طوپارلاق *toss-toparlak*=ὁλοστρόγγυλος طوپ طوغری *dop doghry*=ὁλόϊσιος.

طولو طوپ *top-dolou*, ὅλος γεμάτος, Πρβ. καὶ طوپ توکلی *top-touily* ὁλότριχος.

طور طوپ *tor-top* ὁλοστρόγγυλος.

تز تمیز *ter-temiz* ὁλοπάστρικος.

طام طاقر *tam takir* διάκενος.

طوم طوپارلاق *tom-toparlak* ὁλοστρόγγυλος.

چار چاپوق *tchar-tschapouk* ἀμέσως.

جاس چاپوق *djass tschapouk* ὁμ. Πρβ. جاس جاولاق *djass djavlak*=ὁλόγυμνος ὅπου τὸ *djavlak*=τῷ σήμερον συνήθει *tchiplak*=γυμνός.

چام چارشو *tscham tscharschy*=ἀπὸ τὰ τέσσαρα μέρη, γύρου γύρου, πανταχόθεν.

جوس چقور καὶ جوم چقور *djouss* καὶ *djoum-tchoukour* βαθὺ βάραθρον.

چور چوپ *tcheur-tcheub* σκουπίδια. Τὴν συλλαβὴν *tcheur* ὁ Ἀβδουρραχμάνης θέλει ἁπλῶς ἐπιτατικὴν καὶ ἀσήμαντον. Ἀλλὰ τὸ *Λεχδζὲ* σύμφωνον πρὸς τὴν *Ἀπούσκα* θέλει αὐτὴν σημαίνουσαν τοῦτ' αὐτὸ ὅπερ καὶ τὸ *tcheup* ὅ ἐστι σκουπίδι. Σημείωσον δ' ὅτι τὸ *tchôp*, καθαυτὸ Ἡρακλεωτικὴ καὶ Ἀρειανὴ λέξις, μετενεχθὲν εἰς τὸ Τουρκικὸν προφέρεται *tcheup*.

جم جیویق καὶ جس جیویق *djim-djivik* καὶ *djis-djivik* ὁ,τιδήποτε ὁλοπασσαλειμμένον.

چپ چوره *tchep-tchevré* ὁλόγυρα.

چیر چیپلاق *tchir-tchiplak* ὁλόγυμνος.

خام خلاط *kham-khalat* ἄνθρωπος ἀνόητος. Τὸ *Λεχδζὲ* θεωρεῖ τὴν συλλαβὴν *kham* ὡς ἁπλῶς ἐπι-

τατικήν. Ἀλλὰ *khalat* δὲν δύναται νὰ σημαίνῃ εἰμὴ *παλαμάρι* ὅπερ ἐνταῦθα παράλογον. Ἴσως ἀναλυτέον εἰς: *kham-akhlat*=ἄωρον ἀπίδιον διότι καὶ σήμερον ἀποκαλοῦσι τοὺς ζακότους *αρμούτ*=ἀπίδι.

صاپه صاغ καὶ صاپه صاغلام *sapa-sagh* καὶ *sapa-saghlam* ὑγιέστατος.

صاپ صاری *sap-sari* κατακίτρινος.

سیپ سیوری *sip-sivri* λίαν μυτηρός.

سیم سیاه *sim-siyah* κατάμαυρος.

صر صیقلام *syr syklam* καταβεβρεγμένος.

صیم صیقی *sym-syky* καταστρυμωμένος, πατωμένος, ἐπάνω ἐπανωτός.

شام شاشی *scham-chachy* διόλου ἀλλοίθωρος.

شیم شیش *schim-schisch* καταπρισμένος.

قاپ قره *kap kara*=ὁλόμαυρος.

قپ قرمزی *kip-kirmizy* κατακόκκινος. Πρβ. قپ قزیل *kip-kizil* ὁμ. کیپ کیرلی *quip-quirly* καταβρωμισμένος.

قوپ قوری *koup-koury* κατάξηρος. Πρβ. قوپ قولای *koup-kolay* εὐκολώτατος.

قاس قاتی *kass-katy*=λίαν σκληρός.

قوص قوجا *koss-kodja*=θεώρατος.

قیص قیورق *kyss kyvrak* κατάσγουρος.

کوس کوتروم *kieuss-kieutrum*=κατακεκολοβωμένος. Πρβ. καὶ کوس کوتوك *kiuss-kiutuk* σχίζα ἐπὶ ἀνοήτων.

کوم کوك *ghieum-ghieuk* κατάμαβις.

لوم لوش *lom-losch* κατασκότεινος, ἢ λίαν φοβητσιάρης.

ماس ماوی *mass-mavi* πολὺ μαβής, κατάμαβις.

موس مور *moss-mor* πολὺ μώρικος.

نب نم *neb-nem*, κάθυγρος.

یام یاسی *yam-yassy* λίαν λεῖος.

یم یشیل *yem-yeschil* καταπράσινος.

یاپ یالکز καὶ یاپه یالکز *yap* καὶ *yapa yaliniz* ὁλομόναχος.

یپ یکی *yep-yeni* κατακαίνουριος.

یوس یوارلاق *yoss youvarlak* ὁλοστρόγγυλος.

Ταῦτά εἰσι τὰ μόνα ἐπιτατικὰ μόρια ἅτινα ἠδυνήθημεν ν' ἀνεύρωμεν καὶ σχεδὸν αἱ μόνοι πλοκαὶ ἐν αἷς εἰσιν εὔχρηστα διότι τὰ ژیر ژیر *zyr-deli* καὶ زیرزوپ *zyr-zop* (θεόλωλος) καὶ τὰ τούτοις παρόμοια δὲν ὑπάγονται εἰς τὸν κανόνα ὃν ἐκφέρει ἡ γραμματικὴ καὶ θεωρητέα μᾶλλον ὡς παραπεποιημένα κατ' ὀνοματοποιίαν ἐκ τοῦ θορύβου σημαντικοῦ μονοσυλλάβου *ζίρ*.

Ποία τώρα εἶναι ἡ ἀρχὴ τῶν μορίων τούτων; οἱ μὲν τὰ θεωροῦσιν ὡς ἁπλῆν ἰδιοτροπίαν τῆς Τουρκοοθωμανικῆς καὶ οὐδὲν πλέον. Ἄλλοι ὅμως τὰ θέλουσι λείψανα ἀληθῶν ἐπιτατικῶν μορίων ἀρχαίων ἅτινα διὰ τοῦ χρόνου ἐκπεσόντα τῆς συνηθείας παρέμειναν μόνον κατ' ἐξαίρεσιν εἰς τὰς μνημονευθείσας φράσεις. Οἱ τελευταῖοι οὗτοι θεωροῦντες ὅτι ἡ τροπὴ τοῦ *b* εἰς *m* συνήθης τῇ Τουρκο-Περσικῇ ὡς καὶ ἡ προσθήκη τοῦ συριστικοῦ *σ* καὶ τοῦ γράμματος *γε* εἰς τὰς ἀπὸ φωνήεντος ἀρχομένας λέξεις γνωματεύουσιν ὅτι τὰ یام صیم سیم سیب صاپه صاب اوپ ایپ اپ آپ یاپ یاپه یپ εἰσὶ δεκατέσσαρες μορφαὶ ἑνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ μορίου τὸ ὁποῖον ἀλλάσσει φωνῆεν ὅπως προσαρμοσθῇ εἰς τὴν φωνὴν τῆς πρώτης τῆς λέξεως συλλαβῆς ἥτις ἐνίοτε φαίνεται ὅτι ἐξήσκει ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Τουρκικῇ τὴν ἐπιρροὴν αὐτῆς οὐχὶ μόνον ἐπὶ τῶν ἑπομένων συλλαβῶν ἀλλ' ἀναδρομικῶς καὶ ἐπὶ τοῦ φωνήεντος τοῦ προηγουμένου μονοσυλλάβου. Τῆς ὑπάρξεως τοῦ περὶ οὗ λόγος μονοσυλλάβου ἀπόδειξις εἶναι ἡ λέξις *yaprak* ἥτις ἐν τῇ *ἀρχαίᾳ* Τσαγαταϊκῇ σημαίνει *ὅλως*.

Διὰ τοὺς αὐτοὺς λόγους (καὶ διότι αἱ τροπαὶ ك=ق =چ=ش συνήθεις) συνταυτίζονται τὰ μόρια قپ قاپ (جم چم شم) کپ (شام چپ چام خام) قوپ جوم کوم τῶν ὁποίων συγγενῆ τὰ γενικὰ μόρια کوپ *(keup* Τσαγατ. πολύ, σφόδρα οἷον کوپ یخشی *keup yakhschy*=πολὺ καλὰ) جیپ (κατὰ τὸ *Λεχδζὲ* Ὀθωμανιστὶ=*καθ' ὁλοκληρίαν* ὅλως διόλου). Πρβ. καὶ بوس=بس=پوس=کوس (بوس جوس) قوس=قیس (جاس) قاس, موس=ماس, طوپ=تام=دیم=دوب=دیپه=دب, لوم=بوم=بم=بام, تاس =طوس—چار—چور=طور—τῶν ὁποίων πάντων τὰ ἀντίστοιχα εὑρηνται ἐν τοῖς διαφόροις Τουρκικαῖς γλώσσαις. Ἴσως ἡ ἐξήγησις αὕτη φανῆ λίαν τολμηρὰ ἐτυμολογικῶς, διὰ νὰ τὴν ὑποστηρίξωμεν δὲ καθ' ὅλα αὐτῆς τὰ μέρη θὰ ἠναγκαζόμεθα νὰ μεταθέσωμεν πολλὰ ἐκ τῶν οἰκείων τόπων. Ὥστε πρὸς τὸ παρὸν εἰρήσθω μόνον.

Ἕτερον σπουδαῖον λεκτικὸν ἰδιάζον φαινόμενον τῆς Ὀθωμανικῆς εἶναι ἡ μεγάλη πληθὺς τῶν δι' ὀνοματοποιίας πεποιημένων λέξεων. Ἀπὸ Ἀριστοτέλους καὶ κατωτέρω οἱ γλωσσολόγοι ἀποφαίνονται ὅτι ὅλαι αἱ γλῶσσαι πλεῖστα, ἐὰν οὐχὶ ὅλα, ἠρύσαντο ἐκ τῆς πηγῆς τῆς ὀνοματοποιίας· προϊόντος ὅμως τοῦ χρόνου αἱ ἐπελθοῦσαι μετατροπαί, προσθῆκαι καὶ ἀφαιρέσεις τόσον ἐσκότισαν τὴν πρώτην ταύτην πηγήν, ὥστε ὀλίγισται μόνον λέξεις διατηροῦσι χαρακτῆρας ἐπιτρέποντας τὴν βεβαίαν αὐτῶν ἀναγωγὴν εἰς τὴν ἀρχικὴν ταύτην αὐτῶν γενέτειραν αἰτίαν.

Ἐν ᾧ ἀπ' ἐναντίας ἐν τῇ Ὀθωμανικῇ εἴτε ὡς ἐκ τοῦ σταθερωτέρου γλωσσικοῦ ἤθους, εἴτε ὡς ἐκ τῆς σχετικῶς νεωτέρας τῶν τοιούτων λέξεων διαπλάσεως οὐχὶ μόνον ἄριστα καὶ διαφανέστατα διαλάμπει ἡ ὀνοματοποιία, ἀλλὰ καὶ τοὺς διαφόρους βαθμοὺς τοῦ φαινομένου τούτου δύναταί τις εὐκόλως νὰ προσδιορίσῃ καὶ τὸ παραδοξότερον ὅτι παρὰ τῇ μιμητικῇ λέξει παρατίθεται πρὸς ἐπίτασιν καὶ ἐπεξήγησιν ὁ ἀρχικὸς ἦχος. Ἐξηγούμεθα. Τὸ λάμπω λέγεται پارلامق *parlamak* καὶ ἀφαιρεθείσης τῆς ρηματικῆς καταλήξεως *λαμὰκ* μένει ὡς ρίζα παραστατικὴ τῆς ἰδέας ἡ συλλαβὴ *παρ* ἥτις ἐνθυμίζουσα τὸν κρότον φλογὸς αἴφνης ἀναπεμπομένης ὑποδεικνύει τὴν ὀνοματοποιίαν. Ἀλλ' ἐκτὸς τούτου ὅταν θέλῃ ἡ Ὀθωμανικὴ νὰ εἴπῃ *ἔλαμψε λαμπρά*, ἐκφέρει τοῦτο διὰ τῶν λέξεων پارل پارل پارل *paryl paryl parlamak* ὅπου αἱ συλλαβαὶ *paryl paryl* τίθενται μόνον καὶ μόνον πρὸς ἐπίρρωσιν καὶ βεβαίωσιν τῆς ὀνοματοποιίας, ὡς εἰ ἐλέγομεν *βομ βομ βομβεί*. Ἕτερον παράδειγμα. Ἡ συλλαβὴ *Tschan* πρόσφορος φαίνεται πρὸς παράστασιν τοῦ μεταλλικοῦ ἤχου καὶ ἰδίᾳ τοῦ ἤχου τοῦ κώδωνος, ἀλλ' ἡ Ὀθωμανικὴ συνειθίζει νὰ μεταχειρίζηται συλλαβὴν χαρακτηριζομένην διὰ τοῦ φωνήεντος *ι* ἐπὶ ψιλῶν κρότων, διὰ τοῦ φωνήεντος *α* ἐπὶ βαρέων καὶ διὰ τοῦ φωνήεντος *ου* ἐπὶ κωφῶν καὶ βαθέων, καὶ λοιπὸν λέγει چن *Tchine* διὰ τοὺς μεταλλικοὺς ἤχους τοὺς ψιλούς, ὅθεν καὶ ῥῆμα چنلامق *Tchinlamak* κάμνω *τσίρ, Tinter*, ἐφ' ᾧ καὶ قولاق چنلامسی *Koulak Tchinlamassi*=*Tintement des oreilles*, ψιλοβόϋσμα τοῦ αὐτιοῦ. Ἐκ τούτου τοῦ *Tchin* παράγωγος ἦχος τὸ چنغر *Tchinghir* καὶ ἐκ τούτου τὸ چنغراق *Tchinghirak* καὶ *Tchinghirdak* = κουδουνάκι چنغردی *Tchinghirdi* ψιλοκουδούνισμα καὶ ῥῆμα چنغردامق *tchinghirdamak* ψιλοκουδουνίζω. Πρὸς ἔκφρασιν βαρυτέρου ἤχου μεταχειρίζεται τὸ چاك *Tschan* καὶ κατ' ἀναδιπλασιασμὸν *tchan tchan etmek*=κάμνω τὸν ἦχον *tchan tchan*. Τοῦτο τὸ *tchan* ὀνοματικῶς λαμβανόμενον σημαίνει *κώδων*, ἐξ αὐτοῦ παράγεται ἡ ἠχητικὴ λέξις چانغر *tchanghir* καὶ ἐκ ταύτης τὰ چانغرداق *tchanghyrak* καὶ *tchanghyrdak* κουδούνιον چانغردی *tchanghirdi* κρότος κώδωνος ἰσχυρότερος ἀπὸ τὸ *tchinghirdi*, καὶ ῥῆμα چانغرداق *tchanghirdamak* κουδουνίζω. Ἐπέρχονται δὲ καὶ ὡς τρίτος βαθμὸς τὰ چونغردامق *tchounhgourdak*, κουδουνάρα π. χ. βαρὺς κώδων τῆς καμήλου καὶ ῥῆμα چونغردامق Καὶ τέλος πρὸς ἔκφρασιν ἤχων κωδώνων λέγουσι چنغر چونغر چانغردامق *tchinghir tchonghour tchanghirdamak*.[1] Ἡ ἀπαρίθμησις τῶν διαφόρων ἠχητικῶν φθόγγων ἐν χρήσει παρὰ τοῖς Ὀθωμανοῖς, ἀποτελούντων οἱονεὶ ἴδιον μέρος τοῦ λόγου, ὅπερ κατ' ἀκριβολογίαν δὲν δύναται νὰ καταταχθῇ οὔτε μεταξὺ τῶν ἐπιφωνημάτων οὔτε μεταξὺ τῶν ἐπιρρημάτων, καθὼς καὶ ἡ μελέτη τῶν ἐκ τῶν ἤχων τούτων σχηματιζομένων ὀνομάτων καὶ ρημάτων, ἔτι δὲ ἡ ἀντιπαράθεσις αὐτῶν πρὸς τὰ ἐκ τῶν ἄλλων γλωσσῶν ἀντίστοιχα, δύνανται, ἕνεκα τῆς ἀφθονίας ἣν παρουσιάζει ἡ Ὀθωμανικὴ ν' ἀποτελέσωσιν ἀντικείμενον ἰδιαιτέρας πραγματείας. Δι' ἡμᾶς ὅμως τοὺς ὁποίους ἡ τοιαύτη μελέτη δὲν ἐνδιαφέρει ἐνταῦθα εἰμὴ καθόσον ἐκ ταύτης φανερὸν καθίσταται ὅτι πλεῖσται λέξεις Ὀθωμανικαὶ ἔχουσιν ὡς ἐτυμολογικὴν ἀρχὴν τὴν ὀνοματοποιίαν, ἤτοι τὴν ἄμεσον ἀπομίμησιν τῆς φύσεως καὶ ὅτι περιττὸν ἑπομένως νὰ δοκιμάζωμεν ν' ἀνατρέξωμεν πέραν τῆς ἀρχῆς ταύτης, ἀρκεῖ νομίζομεν ν' ἀναφέρωμεν ὀλίγα τινὰ παραδείγματα τῶν δύο τάξεων τῶν μιμητικῶν λέξεων τὰς ὁποίας ἐμνημονεύσαμεν καὶ τῶν ὁποίων αἱ μὲν μένουσιν ἐν καταστάσει ἁπλοῦ φθόγγου ἢ ἤχου μιμητικοῦ, ἐν ᾧ ἄλλαι παράγωγοι τούτων προσλαμβάνουσι γραμματικὰς καταλήξεις, συμπλέκονται τακτικῶς ἐν τῇ κατασκευῇ τοῦ λόγου, καὶ μικρὸν μετὰ μικρὸν ἀποσπώμεναι τῆς ἀρχικῆς αὐτῶν σημασίας, ἀνυψοῦνται διὰ τῆς μεταφορᾶς εἰς ἔκφρασιν ἐννοιῶν ἀφῃρημένων ἔμμεσον μόνον διατηρουσῶν σχέσιν πρὸς τὴν ἀρχικὴν αὐτῶν παραγωγήν.

(Ἕπεται συνέχεια).

ΑΛ. ΚΑΡΑΘΕΟΔΩΡΗ.

1 Τὴν σχετικὴν ἔκφρασιν τῶν φωνηέντων *α ι ου* ἐν ταῖς παρηχητικαῖς ἀπομιμήσεσι περιγράφει ἀρκετὰ καλὰ ἐν τῇ *Ontologie Générale* ὁ Bergmann συγγραφεύς, τοῦ ὁποίου οὔτε ὅλαι οὔτε αἱ πλεῖσται τῶν ἰδεῶν εἰσὶν ἡμῖν νε ἀποδεκταί, ἀλλ' ὅστις ἐν ταύτῃ τῇ περιπτώσει δύναται νὰ λογισθῇ τόσον ἀξιοπιστότερος ὅσον ἀδαὴς ὢν τῆς Τουρκικῆς, ἐβασίζετο ἐπὶ τῶν παραδειγμάτων ὅλως ἑτεροίων γλωσσῶν, ὅτε ἐγνωμάτευε τὰ ἑξῆς: «Nous parlerons seulement de la signification des voyelles *a, i, ou,* parceque, seules, elles sont à l'apogée du vocalisme.... et que toutes les autres voyelles se rattachent à elles. La voyelle *a* est opposée par sa signification au deux voyelles *i* et *ou,* et ces dernières sont à leur tour opposées entre elles quant au sens.... La voyelle *ou* la plus sourde de toutes, exprime une sensation sourde, cachée, profonde, la voyelle *i*, au contraire,... marque une sensation *intérieure, vive et pénétrante*. Bien que la signification de *ou* et de *i* soit différente l'une de l'autre, ces deux voyelles ont ceci de commun qu'elles expriment plutôt un *état* qu'une *action*. C'est en cela qu'elles sont opposées à la voyelle *a*, qui désigne une sensation *extérieure, expansive, mobile*». Ὁ λόγος ἐνταῦθα γενικὸς συμπεριλαμβάνων ἐν τῇ ἰδέᾳ τοῦ συγγραφέως παντὸς εἴδους λέξεις. Ἀλλ' ἡμεῖς περιορίζομεν αὐτὸν εἰς μόνας τὰς μιμητικὰς ἢ παρηχητικάς, καὶ οὕτω περιοριζομένου αὐτοῦ, ὁ ἀναγνώστης δύναται νὰ ἴδῃ ἐξ ὅσων ῥηθήσονται ἐν τῷ κειμένῳ ὅτι καθόσον ἀφορᾷ εἰς τὴν Τουρκικὴν ἡ θεωρία αὕτη οὐ πόρρω που ἀπέχει τῆς ἀληθείας.

ΗΘΙΚΟΙ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ ΧΑΡΑΚΤΗΡΕΣ.[1]

(Ὑπὸ *A. de QUATREFAGES*).

Ὁ Gart ἀπῆρεν ἐκ Μελβούρνης ἐν ἔτει 1871, ἀπερχόμενος, ὡς διεκήρυττεν, εἰς μίσθωσιν μαύρων ἐργατῶν· συνέπλει δ' ὡς ἐπιβάτης διδάκτωρ τις Ἰάκωβος Πατρίκιος Μουράης, ἐνδιαφερόμενος εἰς τὴν χρηματιστικὴν ἐπιχείρησιν, καὶ διαδραματίσας, ὡς φαίνεται, τὸ πρόσωπον ἀρχηγοῦ. Ἀφικόμενοι εἰς Νέας Ἐβρίδας οἱ ἀνθρωποκάπηλοι καὶ πειραθέντες ἐν ἀρχῇ ἀνωφελῶς νὰ προμηθευθῶσιν ἐργάτας διὰ μέσων θεμιτῶν, προσέφυγον μετὰ μικρὸν εἰς ἀλλοίας μεθόδους. Ἐν τῇ νήσῳ Πάλμερ εἷς τις αὐτῶν ἐνεδύθη ὡς ἱεραπόστολος, ἐλπίζων νὰ ἐλκύσῃ οὕτως εἰς τὸ πλοῖον τοὺς νησιώτας, οἵτινες εὐτυχῶς διεξέφυγον τὴν παγίδα· ἀπὸ τῆς στιγμῆς ὅμως ἐκείνης οἱ ἀνδραποδισταὶ κατέφυγον εἰς τὴν βίαν. ἡ δὲ μέθοδος αὐτῶν συνίστατο εἰς τὸ προσπελάζειν τοῖς ὑπὸ τῶν Πακούων ἐπιβαινομένοις ἀκατίοις, καταβυθίζειν ἢ ἀνατρέπειν αὐτὰ δι' ἑξακοντίσεως σιδηρῶν ὄγκων ἀντὶ ἑρματος χρησιμευόντων, καὶ εὐχερῶς αἰχμαλωτίζειν ἔπειτα τὰ πληρώματα. Ὀγδοήκοντα μαῦροι συνήθη-

1 Τέλος. Ἴδε τεῦχος ΜΓ'.

σαν οὕτω πως· καὶ ἡμέρας μὲν ἐπέτρεπον αὐτοῖς τὴν εἰς τὸ κατάστρωμα ἄνοδον, νυκτὸς δὲ συνεφόρουν εἰς τὸν ἄντλον. Τὴν νύκτα τῆς 12 Σεπτεμβρίου θορυβήσαντας τοὺς αἰχμαλώτους, κατεσίγασαν πυροβολήσαντες διὰ πιστολίου ὑπεράνω τῶν κεφαλῶν αὐτῶν. Τὴν ἑπομένην νύκτα τοῦ θορύβου ἐπαναληφθέντος ἐγένετο χρῆσις τοῦ αὐτοῦ μέσου πρὸς καθησύχασιν· ἀλλ' οἱ μαῦροι ἤρξαντο θραύοντες τὰς κλίνας καὶ οὕτως ὡπλισμένοι προσέβαλον τὸ ὀπαῖον· ὁλόκληρον τὸ πλήρωμα τότε ναῦται καὶ ἐπιβάται ἤρξαντο πυροβολοῦντες κατὰ τοῦ σωροῦ τῶν μαύρων· τὸ πῦρ διήρκεσεν ἐπὶ ὀκτὼ ὥρας, διακοπτόμενον μὲν κατὰ βραχέα διαλείμματα, ἀλλ' ἐπαναλαμβανόμενον ἐπὶ τῷ ἐλαχίστῳ θορύβῳ.

Ἡμέρας γενομένης, ἐπειδὴ ἄκρα ἐφαίνετο ἠρεμία ἐπικρατοῦσα, ἀνοίξαντες παντάπασι τὰ ὀπαῖα προσεκάλεσαν τοὺς περισωθέντας νὰ ἐξέλθωσι· καὶ ἐξῆλθον πέντε μόνοι, τῶν ἄλλων ἁπάντων, ἢ φονευθέντων, ἢ πληγωθέντων· σπεύσαντες τότε ἔρριψαν εἰς τὴν θάλασσαν τὰ πτώματα, μεθ' ὧν συνερρίφθησαν καὶ δεκαὲξ μαῦροι βαρέως τετραυματισμένοι.

Ἤδη θ' ἀπήντων ἀρά γε παρὰ ταῖς ἀγριωτάταις τῶν φυλῶν ἐπιτηδεύματα ἀτιμότερα τῆς ἀνθρωποκαπηλείας ἢ παιδοκλοπίας ταύτης (Kidnapping); γεγονότα δ' ἀπανθρωπότερα ἐκείνων, ὧν ἐγένοντο ἔνοχοι ὅ,τε διδάκτωρ Πατρίκιος καὶ οἱ ὁμόφρονες;

Καὶ ἀληθές μὲν ὅτι αἵ τε ἐπιχώριοι θεσμοθεσίαι καὶ τὰ νομοθετικὰ τῆς Ἀγγλίας σώματα ἐξέδωκαν νόμους καὶ κανόνας αὐστηροὺς πρὸς πρόληψιν καὶ τιμωρίαν τῶν τῆς ἀνθρωποκαπηλείας ἐγκλημάτων, ἀτυχῶς ὅμως οἱ ἄποικοι, μᾶλλον ἢ ἧττον ἐνδιαφερόμενοι εἰς τὴν προμήθειαν ἐργατῶν ὡς οἱόντε ὀλιγοδαπάνων, δείκνυνται τὰ μάλλα ἐπιεικεῖς πρὸς τοὺς ἀσχολουμένους νὰ παρέχωσιν αὐτοῖς τοιούτου εἴδους μισθούς. Ἀξιωματικοί δέ τινες τοῦ Ἀγγλικοῦ ναυτικοῦ ἔμαθον τὸ πρᾶγμα τοῦτο ἐπὶ ἰδίᾳ ζημίᾳ. Ὁ πλοίαρχος Montgomerie διοικητὴς τῆς Λευκῆς συλλαβὼν ὡς ἀνδραποδιστὴν ἀπέστειλεν εἰς Σίδνεῦ τὸ πλοῖον Challenge, ἀπεδείχθη δ' ὅτι δὶς κατ' ἐπανάληψιν τὸ πλήρωμα τοῦ Challenge εἶχον ἐγκλείσαντες ἐν τῷ ἄντλῳ μαύρους, δόλῳ προσελκυσθέντας ἐπὶ τοῦ πλοίου, ὅτι ἐξ αὐτῶν δύο μὲν ἀπεβίβασαν διὰ βίας εἰς Figis, τοὺς δὲ λοιποὺς ἀπέλυσαν φοβηθέντες μὴ βυθίσωσι τὸ πλοῖον, οὗ τὰ πλευρώματα μόνον ἐν τῷ ἀπελπισμῷ αὐτῶν ἤρξαντο προσβάλλοντες διὰ πελέκεων, ὅτι διὰ τέλους οἱ τέλανες μαῦροι ἠναγκάσθησαν νὰ ἐπανακάμψωσι κολυμβῶντες μέχρι τῆς γενετείρας νήσου, ἀφ' ἧς ὁ Challenge ἀφίστατο ἤδη περὶ τὰ ἕνδεκα χιλιόμετρα. Καὶ ὅμως παρὰ τὰς τοσοῦτον σοβαρὰς ταύτας ἐγκλήσεις ὁ μὲν Challenge ἀπελύθη, ὁ δὲ πλοίαρχος Montgomerie κατεδικάσθη εἰς πρόστιμον 900 λιρῶν στερλινῶν δι' ἀποζημίωσιν καὶ τόκους ὑπὲρ τῶν μετόχων τοῦ πλοίου ἐκείνου.

Ἂν ἀπόνως δύναται ν' ἀνευρεθῇ παρ' ἡμῖν τὸ εἰς τοὺς ἀγρίους ἐπιρριπτόμενον πονηρόν, μετ' εὐχερείας κατ' εὐτυχίαν ἀνακαλύπτονται παρὰ τοῖς λοιποῖς ἐκείνοις, οὓς ἀδεῶς πάνυ ἀσμενιζόμεθα περιφρονοῦντες, τὰ αἰσθήματα, ἐφ' ὧν εἰς καθ' ἡμᾶς κοινωνίας ἑδράζονται, τὸ ἐπικρατοῦν παρ' ἡμῖν ὑπὸ καθολικὴν ἔποψιν ἀγαθόν, αἱ τιμιώταται παρ' ἡμῶν νομιζόμεναι ἀρεταί. Πρὸς ἀποφυγὴν δὲ τῆς μακρηγορίας ἀρκούμενοι εἰς τὴν ἐπιτροχάδην ἐπισκόπησιν τῆς ἰδέας ἣν ἔχουσι καθόλου οἱ ἄνθρωποι περὶ ἰδιοκτησίας, περὶ ἐλευθερίας καὶ περὶ ἀξιοπρεπείας, ἀντεξετάσωμεν τὰ ὑπὸ τῶν περιοδευτῶν ἱστορούμενα περί τινων τῶν ὑποδεεστάτων φυλῶν, πρὸς ὅσα περὶ τῆς ἡμετέρας φυλῆς καὶ ἡμῶν αὐτῶν γινώσκομεν.

Ἐρρέθη πολλάκις προκειμένου λόγου περὶ φυλῶν τινων, περί τινων ἀγρίων λαῶν, ὅτι οὐδεμία ἔνεστιν αὐτοῖς ἰδιοκτησίας ἔννοια· τοῦτο ἄντικρυς πλάνην εὑρίσκει ὁ μετὰ προσοχῆς τὰ πράγματα ἐρευνῶν· παρὰ τοῖς λαοῖς τοῖς κύριον ἐπιτήδευμα μετερχομένοις τὸν πόλεμον, τὴν θήραν ἢ τὴν ἁλιείαν, ὅσον χθαμαλὴν κἂν κατέχωσι θέσιν ἐν τῇ ἀνθρωπίνῃ κλίμακι, τὰ ὅπλα καὶ τὰ τεχνικὰ ἐργαλεῖα ἀπαρτίζουσι προσωπικὴν ἰδιοκτησίαν, περὶ ἧς διαρρήδην μαρτυρεῖ ἡ ὁμολογία καὶ τῶν ἄκρῳ δακτύλῳ ἁψαμένων τοῦ ζητήματος τούτου περιοδευτῶν. Τὸ Μουσεῖον κατέχει ὅπλον τι boomerang, φέρον σήματά τινα βαναύσως γεγλυμμένα, ἅπερ ἰδὼν Αὐστραλιανός τις γείτων τοῦ Κυρίου Thozet, τοῦ δωρητοῦ τοῦ ὅπλου, πάρυτα ἀνεγνώρισεν ἐξ αὐτῶν εἰς τίνα ἀνῆκεν αὐτό. Ἀλλὰ πλὴν τούτου παρὰ τοῖς ἀγρίοις καὶ βαρβάροις λαοῖς ἡ ἰδιοκτησία ἀλλοίαν λαμβάνει μορφήν· ὅταν περὶ ἐδάφους πρόκηται, προσδιορίζεται δι' αὐτῆς ἡ πατριά, ἡ φυλή, τὸ ἔθνος. Τὰ θηράσιμα χωρία τῶν ἐρυθροδέρμων ἀνευρέθησαν πάνταχοῦ, ὅπου ὁ πολιτισμός, εἰσχωρῶν ἐν καιρῷ τῶν ἀνακαλύψεων, ἐποίησε σταθμοὺς ἐκ διαλειμμάτων. Ἐν δὲ τῇ Νέᾳ Ὁλλανδίᾳ παρὰ τοῖς λαοῖς, οὓς ἐπειράθησαν νὰ παραστήσωσιν ὡς ἐκφυλισθέντας πιθήκους, τὸ εἶδος τοῦτο τῆς ἰδιοκτησίας ὑφίσταται, καὶ τὸ διέπον ταύτην δίκαιον τοσοῦτον αὐστηρῶς τηρεῖται, ὥστε ὁ Αὐστραλιανὸς μόνον ἐπὶ ρητῇ ἀδείᾳ εἰς ἰδιοκτησίαν γείτονος φυλῆς εἰσχωρεῖ· ἡ παράβασις τοῦ νόμου τούτου πρὸς διακήρυξιν πολέμου ἰσοδυναμεῖ. Αἱ κοινοτικαὶ ἡμῶν νομαὶ καὶ αἱ κατ' ἔτος συμβαίνουσαι πρώην τε καὶ νῦν ἴσως ἔριδες, παρὰ τὰς ἐπισήμους συμβάσεις, ἀνὰ μέσον Γάλλων καὶ Ἱσπανῶν ποιμένων, εἰσὶν ἱκανῶς διδακτικαὶ τῶν πραγμάτων τούτων. Παρά τισιν Αὐστραλιαναῖς φυλαῖς ἡ ἐδαφικὴ ἰδιοκτησία διατελεῖ ἔτι μᾶλλον διακεκριμένη καὶ ἀπηκριβωμένη, ἑκάστης οἰκογενείας ἐχούσης τὰ οἰκεῖα θηράσιμα χωρία, ὧν ἡ κληρονομία μεταβαίνει εἰς τοὺς ἄρρενας ἀπογόνους, ἀποκλειομένων τῶν θηλέων.

Παρὰ τοῖς ἀγριωτάτοις τῶν λαῶν, μετὰ σπουδαίαν γνῶσιν τῶν ἠθῶν αὐτῶν, παρετηρήθη ὅτι ἡ κλοπή, ὡς κακὸν θεωρουμένη, τιμωρεῖται· οἱ Αὐστραλιανοί, φέρ' εἰπεῖν, τὴν λαθροθηρίαν διὰ θανάτου κολάζουσιν.

Ἀλλ' ἡ κλοπὴ μόνον ἔν τισι διενεργουμένη περιπτώσεσιν εἶνε ἔγκλημα, ἐν ᾧ ἐν ἄλλαις ἀξία ἐπαίνων λογίζεται πρᾶξις· ὑπεξελεῖν παρ' ἐχθροῦ ἵππους ἢ βοσκήματα εἶνε δεξιότης, ἐφ' ᾗ δικαιοῦταί τις νὰ ἐγκαλλωπίζηται, οὐδὲ λογίζεται τὸ παράπαν κλοπή, ἁπλῶς δὲ πρᾶξιν πολέμου σημαίνει. Ἀλλὰ μὴν ὡς πρὸς τὸν ἄγριον σχεδὸν πάντοτε ὁ ξένος εἶνε ἐχθρός· τοῦτ' αὐτὸ ἀπαντᾷ καὶ παρὰ πολλοῖς λαοῖς ἀρίοις ἢ σημίταις· μὴ δὲν συνέβαινε ταὐτὸν παρὰ τοῖς κλασικοῖς ἔθνεσι, μεθ' ὧν ὁ καθ' ἡμᾶς συνδέεται πολιτισμός;

Οὐδὲν συχνότερον τοῦ ἀκούειν περιοδευτὰς κατηγοροῦντας ὁλοκλήρους φυλὰς ἐπὶ ἀκαταγωνίστῳ πρὸς κλοπὴν κλίσει· ἡ μομφὴ αὕτη ἀποδίδεται μεταξὺ ἄλλων εἰς τοὺς νησιωτικοὺς λαοὺς τοῦ πρὸς μεσημβρίαν ὠκεανοῦ. Οἱ λαοὶ οὗτοι, ἐπαναλαμβάνεται μετ' ἀγανακτήσεως, ἔκλεπτον ὡς καὶ τοὺς ἥλους τῶν πλοίων! ναί! ἀλλ' οἱ ἥλοι ἦσαν ἐκ σιδήρου, κατὰ δὲ τὰς νήσους ταύτας, τὰς πάντη στερουμένας μετάλλων, ὀλίγος σίδηρος ὡς θησαυρὸς δικαίως λογίζεται. Ἤδη ἐρωτῶ πάντας τοὺς ἀναγνώστας μου τὰ ἑξῆς· ἂν πλοῖόν τι ἐπεστρωμένον καὶ γεγομφωμένον διὰ χρυσοῦ, φέρον δ' ἀντὶ ἥλων ἀδάμαντας καὶ σμαράγδους, ἐλθὸν προσορμισθῇ εἴς τινα τῶν Εὐρωπαϊκῶν λιμένων, ἔσονται ἀράγε ἐν ἀσφαλείᾳ ἡ τε ἐπίστρωσις αὐτοῦ καὶ οἱ ἥλοι; δὲν θὰ εὑρεθῶσι δὲ πολλοὶ ἄνθρωποι τὴν αὐτὴν καὶ οἱ μαῦροι μετερχόμενοι λογικήν, καθ' ἣν οὐδόλως διστάζουσι, προκειμένου νὰ διαπράξωσι κλοπὴν κατὰ λευκοῦ; «Εἶσθε τόσον πλούσιοι!» ἀπαντῶσιν, ἐπὶ τοιαύτῃ ἐλεγχόμενοι κακουργίᾳ.

Καὶ ὅμως αὐτοὶ οὗτοι οἱ μαῦροι λίαν εὐλαβῶς ἔχουσι περὶ τὴν ἰδιοκτησίαν ἀλλήλων· ἡ δὲ κλοπὴ δὲν φαίνεται συχνοτέρα παρ' αὐτοῖς, ἢ παρ' ἡμῖν τοῖς Εὐρωπαίοις καὶ ὁ κλέπτης κολάζεται κατὰ τὴν ἀκτὴν τῆς Γουϊνέας τόσον, ὅσον καὶ ἐν Εὐρώπῃ.

Ἴσως ὀφείλομεν ν' ἀναφέρωμεν εἰς τὴν ἔννοιαν τῆς ἰδιοκτησίας τὸν τρόπον, καθ' ὃν λαοί τινες θεωροῦσι τὴν μοιχείαν, ἥτις ἐκεῖ ἔνθα ἡ γυνὴ ἀγοράζεται, εἶνε προφανῶς παραβίασις τοῦ δικαίου τοῦ ἰδιοκτήτου· ἐν τούτοις καὶ παρὰ ταῖς ἀγριωτάταις τῶν φυλῶν θετικώτατα πολλάκις διετυπώθη ὑπέρτερόν τι αἴσθημα καὶ συνᾷδον πρὸς τὰς παρ' ἡμῖν αὐτοῖς ἐπικρατούσας ἠθικὰς ἢ κοινωνικὰς ἰδέας, ἡ δὲ δεινότης τῆς κολάσεως ἣν ὑφίσταται ὁ ἔνοχος, οὐδεμίαν καταλείπει ἀμφιβολίαν ὅτι οὕτως ἔχει τὸ πρᾶγμα. Ὁ Αὐστραλιανὸς ὃν δὲν ἔφθασε διαφθείρασα ἡ γειτνίασις τοῦ λευκοῦ καὶ τὸ οἰνόπνευμα, οὐδέποτε συγχωρῶν τὸν προσβαλόντα τὴν αἰδῶ τῆς συζύγου αὐτοῦ, θανατόνει αὐτὸν ἅμ' ἀπαντήσας. Παρὰ τοῖς Ὀττεντόταις ὁ θάνατος εἶνε ἡ ποινὴ τῆς μοιχείας, παρὰ δὲ τοῖς μαύροις τῆς Χρυσῆς Ἀκτῆς ὁ ἔνοχος συμβιβάζεται συνήθως μετὰ τοῦ προσβληθέντος, ἂν πρόκειται περὶ τῶν γυναικῶν τῆς τρίτης κατηγορίας, αἵτινες ὡς ἁπλαῖ λογίζονται παλλακίδες· ἀλλ' ἂν πρόκειται περὶ τῆς *μεγάλης* ἢ *καθιερωμένης* γυναικός, μόνος ὁ θάνατος, ἢ ὁ οἰκονομικὸς ὄλεθρος τοῦ ἐνόχου εἰς ἐκδίκησιν τῆς προσβολῆς ἐξαρκεῖ.

Ἀλλ' αἱ μὲν μαῦραι δὲν εἶνε τούτου γε ἕνεκα Πηνελόπαι, πολλοῦ γε καὶ δεῖ, οὐδὲ προτίθεμαι τὸ παράπαν ὡς πρὸς τὸ ἀντικείμενον τοῦτο ν' ἀντιστρατευθῶ κατὰ τῆς ὁμοφώνου τῶν περιοδευτῶν μαρτυρίας, οἱ δὲ ἄνδρες, ὡς ἔφθημεν ἤδη εἰπόντες, οὐχὶ πάντοτε τὴν αὐστηρότητα τοῦ τοπικοῦ κώδικος ἐπικαλοῦνται· ὁποῖον δ' ἄλλο λογικὸν πόρισμα δυνατὸν νὰ ἐξαχθῇ ἐκ τούτου, ἢ ὅτι παρὰ ταῖς φυλαῖς ἐκείναις τὰ ἤθη καὶ οἱ νόμοι ἀντιφατικῶς ἔχουσι πρὸς ἄλληλα; Ἀλλὰ δὲν συμβαίνει τάχα τοῦτο συχνάκις καὶ παρ' ἡμῖν; μόνον δὲ παρὰ τοῖς μαύροις εὕρηται ἀτιμώρητος ἡ μοιχεία; καὶ οἱ ἄγαν ἀνεκτικοὶ σύζυγοι παρὰ μόνοις ἀπαντῶσι τοῖς μαύροις;

Ἡ πρὸς τὴν ἀνθρωπίνην ζωὴν ἀποδιδομένη εὐλάβεια παγκόσμιον κέκτηται χαρακτῆρα. Πανταχοῦ γῆς ὁ φονεὺς κολάζεται, πλὴν καὶ παρ' ἡμῖν αὐτοῖς ὁ φόνος προϋποτίθησι συνθήκας τινάς· παρὰ τὰς διατάξεις τῆς νῦν ἰσχυούσης νομολογίας, ὁ ἀποκτείνων τὸν ἀντίπαλον ἐν ἀδόλῳ μονομαχίᾳ, παρ' οὐδενὸς θεωρεῖται φονεύς, ἤρως δ' ἐστὶν ὁ πολλοὺς κτείνων αὐτοχειρὶ ἢ δι' ἄλλων πολεμίους ἐν τακτικῇ μάχῃ. —

Πολλῷ ἐλαστικωτέρα ὑπάρχει παρὰ τοῖς μαύροις ἡ διατύπωσις· δι' αὐτούς, ὡς ἄρτι ἔλεγον, πᾶς ξένος ἀείποτε σχεδὸν εἶνε ἐχθρός, οὗ ὁ φόνος οὐ μόνον ἔγκλημα δὲν λογίζεται, ἀλλὰ καὶ δόξαν περιποιεῖ· πλὴν δὲ τούτου παρὰ τοῖς πλείστοις τῶν βαρβάρων ἡ ἀγρίων λαῶν τὸ αἷμα ἀπαιτεῖ αἷμα καὶ ἡ ἐκδίκησις, ὅπως ᾖ πλήρης, δὲν ἀπαιτεῖται νὰ πλήξῃ τὸν ἔνοχον. Πᾶν ἄτομον τῆς αὐτῆς οἰκογενείας, τῆς αὐτῆς πατριᾶς, τοῦ αὐτοῦ ἔθνους εἶνε ἱκανὸν καὶ ὑπόχρεων νὰ ὑποστῇ τὴν ποινὴν ἀντ' ἐκείνου ἐν πρώτῃ δεδομένῃ εὐκαιρίᾳ. Ὅτε ὁ Τακούρης ἔσφαζε *διὰ προδοσίας* τὸν πλοίαρχον Marion du Fresne μετὰ δεκαὲξ ναυτῶν, οὐδὲν ἔπραττεν ἀλλ' ἤ, ὑπείκων τοῖς πατρίοις νόμοις, ἐξεδικεῖτο τὸν συγγενῆ αὐτοῦ Nagui-Noui, ἁρπαγέντα *προδοτικῶς* πρὸ τριῶν ἐτῶν ὑπὸ τοῦ Inzville, θελήσαντος νὰ τιμωρήσῃ τὴν κλοπὴν λέμβου τινός. Ἰδοὺ πῶς τοσοῦτοι ἀθῶοι Εὐρωπαῖοι ἀπώλοντο, θύματα ἁμαρτημάτων τῶν ἰδίων γενόμενοι συμπολιτῶν καὶ ἰδοὺ τίνι τρόπῳ ὑπόληψις θηριωδίας πεπλανημένη ἀπεδόθη ἀδιστάκτως λαοῖς τισιν.

Ἀναμνηστέον ὅμως ὅτι ὁ Σκῶτος καὶ ὁ Κορσικανὸς δὲν ἔπραττον ἄλλως ἐν τῇ ἀντεκδικήσει αὐτῶν vendetta· ὅτι παρ' αὐτοῖς ἐπίσης, ὥσπερ παρὰ τῷ Ἐρυθροδέρμῳ, τῷ Μαυρί, καὶ τῷ Φιγίῳ τὸ αἷμα παντὸς μέλους τῆς οἰκογενείας, ἢ τῆς πατριᾶς, ἠδύνατο νὰ ἐκπλύνῃ τὸ παρ' ἄλλου χυθὲν αἷμα· ἐν τοιαύτῃ δὲ περιπτώσει οἵ τε Εὐρωπαῖοι καὶ οἱ ἄγριοι ὅ,τι καλοῦμεν νῦν ἐνέδραν δὲν ἐφρόνουν πρᾶξιν ἄνανδρον, ἢ προδοτικήν. Ἂν δ' ἄλλως ἀναμνησθῶμεν ὅτι κατὰ τὸν Μεσαιῶνα, οἱ ὑπερτάτην κατέχοντες θέσιν ἐν ταῖς Εὐρωπαϊκαῖς κοινωνίαις δὲν ἀπηξίουν πολλάκις νὰ πράττωσιν οὕτως, ἂν ἐνθυμηθῶμεν ὅτι οἱ διοικηταὶ τῶν πολεμικῶν ἡμῶν πλοίων προτιθέμενοι νὰ τιμωρήσωσιν ἐπίθεσίν τινα ἀγρίων, πυροβολοῦντες, ἔκαιον ἀνενδοιάστως τὰ προστυχόντα χωρία, σχεδὸν βέβαιοι ὄντες, ὅτι πολλοὶ ἀθῶοι ἔμελλον νὰ τιμωρηθῶσιν ἀντὶ τῶν ἐνόχων, ἧττον αὐστηρὰν ἴσως θὰ ἐξεφέρομεν τὴν περὶ αὐτῶν κρίσιν.

Ὡς πρὸς τὴν εὐλάβειαν τὴν ἀποδιδομένην πρὸς τὴν ἀνθρωπίνην ζωήν, ἡ λευκὴ φυλὴ κατ' οὐδὲν δικαιοῦται νὰ κατηγορήσῃ τοὺς βαρβαροτάτους τῶν ἀνθρώπων. Ἀνατρέχουσα ἐπὶ τὴν οἰκείαν ἱστορίαν, ἀναμνησθήτω τινῶν τῶν πολέμων αὐτῆς, τῶν αἱματηροῖς στοιχείοις γεγραμμένων ἡμερῶν ἐκείνων ἐν

τοῖς ἰδίοις χρονικοῖς. Μὴ ἐπιλανθανέσθω πρὸ πάντων τὴν διαγωγήν, ἣν ἐτήρησε περὶ τὰς ὑποδεεστέρας τῶν ἀδελφῶν αὐτῆς φυλῶν, τὴν ἐξόντωσιν τῶν λαῶν, σημειοῦσαν ἕκαστον τῶν βημάτων αὐτῆς περὶ τὸν κόσμον· τὰς μετ' ἄκρας ὀλιγωρίας καὶ οἷον χάριν παιδιᾶς συχνάκις διαπραττομένας σφαγάς, τὴν κατὰ τῶν ἀνθρώπων θήραν, ὠργανωμένην κατὰ τὴν τῶν θηρίων κυνηγεσίαν, τοὺς ἄρδην καταστραφέντας λαοὺς πρὸς ἐντόπισιν τῶν Εὐρωπαίων ἀποίκων, καὶ ὁμολογήσει πάντως ὅτι, ἂν ἡ περὶ τὴν ἀνθρωπίνην ζωὴν εὐλάβεια εἶνε νόμος ἠθικὸς παγκόσμιος, οὐδεμία φυλὴ παρεβίασεν αὐτὸν συχνότερον ἅμα καὶ φρικωδέστερον πλὴν τῆς λευκῆς.

Ἡ αἰδὼς καὶ τὸ τῆς τιμῆς αἴσθημα εἰσὶ βεβαίως δύο τῶν κυριωτάτων ἐκδηλώσεων τῆς ἀνθρωπίνης ἀξιοπρεπείας· οὐδέτερον δ' αὐτῶν λείπει ἀπὸ τῶν ἀγρίων λαῶν· ἀλλ' ἡ πρώτη μάλιστα ἐκδηλοῦται συχνάκις δι' ἐθίμων καὶ τελετῶν ἀντιθέτων τοῖς ἡμετέροις, ἢ παντάπασιν ἀσχέτων πρὸς αὐτά. Ἐντεῦθεν πολλαὶ πλάναι, ὅμοιαι ἐκείνῃ, καθ' ἣν ἐκλαμβάνουσι παρὰ τοῖς Πολυνησίοις ὡς ἀναιδοῦς ἀκολασίας ἐπιτήδευσιν ὅ,τι οὐδέν, ἀλλ' ἡ πρᾶξις τυγχάνει στοιχειώδους σεμνότητος σημαντική.

Τοιαύτης φύσεως γεγονότα πλεῖστα ὅσα ἠδυνάμην νὰ παραθέσω· πρὸς τί ὅμως; μὴ δὲν συμβαίνει ταὐτὸν περὶ τὴν εὐγένειαν τῶν τρόπων παρὰ τοῖς διαφόροις λαοῖς; ἡμεῖς, φέρ' εἰπεῖν, καὶ ἀνιστάμεθα καὶ ἀποκαλυπτόμεθα τὴν κεφαλὴν ἐνώπιον ξένου, ἐνώπιον ἀνωτέρου τὴν κοινωνικὴν θέσιν εὑρισκόμενοι· ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ὁ μὲν Ἀνατολίτης σπεύδει νὰ καλύψῃ τὴν κεφαλήν, ὁ δὲ Πολυνήσιος νὰ καθίσῃ· ἀλλὰ διότι διαφέρουσι παντάπασι κατὰ τύπον αἱ πράξεις, ἕπεται ὅτι δὲν ἐμπνέονται ὑπὸ τῶν αὐτῶν αἰσθημάτων, ὅτι δὲν ἐκδηλοῦσι πανταχοῦ τὴν αὐτὴν νοητικὴν δύναμιν, ἐξ ἧς ἀπορρέουσιν; Τοῦτ' αὐτὸ συμβαίνει καὶ περὶ τὸ αἴσθημα τῆς τιμῆς· ἀλλ' ἐνταῦθα πρὸ πάντων ἢ ἀλλαχοῦ ἀπαντῶσιν ἔννοιαι ἱκανῶς ὅμοιαι ταῖς ἡμετέραις. Ἡ ἱστορία τῶν ἀγρίων λαῶν βρίθει πράξεων πολεμικοῦ ἡρωϊσμοῦ, οὐδὲν δὲ κοινότερον τοῦ βλέπειν ἀγρίους προτιμῶντας τὴν βάσανον καὶ τὸν θάνατον ἀντὶ τῆς αἰσχύνης· ὁ Ἀλγονκῖνος, ὁ Ἰροκόος, προκαλοῦσι τοὺς δημίους αὐτῶν νὰ ἐφεύρωσι νέας βασάνους· ὁ Κάφρος ἀρχηγὸς ἐξαιτεῖται ὡς χάριν νὰ ριφθῇ τοῖς κροκοδείλοις βορὰ μᾶλλον, ἢ ν' ἀφαιρεθῇ τὸ πτερὸν ὅπερ ἀντικαθιστᾷ παρ' αὐτῷ τὴν ἐπωμίδα, ὑπηρετῶν ὡς ἁπλοῦς στρατιώτης, ἀφοῦ ἐπειράθη ἤδη τῆς ἀρχῆς· ὁ Αὐστραλιανὸς ποιεῖται χρῆσιν ἰδίας μονομαχίας, λογικωτέρας μὲν τῆς παρ' ἡμῖν, ἀείποτε δὲ ἐμβριθοῦς.

Ἀλλὰ καὶ ὁ ἱπποτισμός, καθ' ἣν ἔννοιαν ἀποδίδομεν ἡμεῖς οἱ Εὐρωπαῖοι τῇ λέξει δὲν εἶνε ἄγνωστος παρὰ τοῖς ἀγρίοις. Ὅτε πρὸς τοὺς Ταϊτάιους ἠγωνιζόμεθα, πολλοὶ τῶν ἀξιωματικῶν ἡμῶν ὤφειλον τὴν ζωὴν εἰς τὸ αἴσθημα τοῦτο. Μετὰ τὴν συνομολόγησιν τῆς εἰρήνης ὁ ναύαρχος Bruat ἠρώτα Ταϊτινόν τινα ἀρχηγόν, ὅστις εἶχεν αὐτόν, κολυμβῶντα, ἐπὶ μίαν ὥραν ὑπὸ τὸ στόμιον τοῦ μακροῦ αὐτοῦ πυροβόλου, διατί δὲν εἶχε πυροβολήσει; «Θὰ ἐθεωρούμην ἄτιμος παρὰ τῶν οἰκείων μου ἂν ἐφόνευον γυμνὸν καὶ ἐξ ἀπροόπτου ἀρχηγὸν οἷος σύ·» ἀπεκρίθη ὁ ἄγριος. Τί κάλλιον θὰ ἔπραττεν, ἢ θὰ ἔλεγεν ὁ μάλιστα πεπολιτισμένος ἄνθρωπος; Ἀλλὰ καὶ παρὰ τοῖς Ἐρυθροδέρμοις καὶ παρὰ τοῖς Αὐστραλιανοῖς πολλὰς καὶ ποικίλας ἠδυνάμεθα ν' ἀναφέρωμεν πράξεις, ὅμοια τὴν φύσιν αἰσθήματα μαρτυρούσας.

Συλλήβδην εἰπεῖν, ἂν εἶνε θλιβερὸν τὸ ἀπαντᾷν τὸ ἠθικὸν κακὸν παρὰ ταῖς φυλαῖς, παρὰ τοῖς ἔθνεσι τοῖς προαγαγοῦσι μέχρις ἀκροτάτου βαθμοῦ τὸν πολιτισμόν, εἶνε παρήγορον τὸ ἀνευρίσκειν τὸ ἀγαθὸν παρὰ ταῖς λίαν ὑστερούσαις φυλαῖς, ὑπὸ μορφὴν τὴν μάλιστα ὑπέροχον, τὴν μάλιστα ἁβράν· ἡ θεμελιώδης ταυτότης τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως οὐδαμοῦ ἀναδεικνύεται προφανέστερον ἢ ἐνταῦθα.

Ἀλλὰ δύναταί τις τάχα νὰ εἴπῃ ὅτι πᾶσαι αἱ ἀνθρώπινοι ὁμάδες ἵστανται εἰς τὸ αὐτὸ ὕψος ὡς πρὸς τὸ ἠθικόν; βεβαίως οὐχί. Ὑπὸ τὴν ἔποψιν ταύτην, ὡς ὑπὸ τὴν ἔποψιν τῆς διανοητικῆς ἀναπτύξεως πᾶσαι αἱ κοινωνίαι δυνατὸν νὰ παρίστανται εἴτε ὑψηλότερον, εἴτε χθαμαλώτερον τοποθετημέναι ἐν τῇ βαθμολογικῇ κλίμακι, χωρὶς οὐδεμία αὐτῶν μέχρι τοῦ μηδενικοῦ νὰ ὀπισθοχωρήσῃ· αὐτὴ δὲ ἀκριβῶς ἡ ἠθικὴ ἀνισότης ἐνδιαφέρει τὸν ἀνθρωπολόγον ἐπιστημονικῶς ἅμα καὶ πρακτικῶς. Ἡ ἀνέλιξις μάλιστα τῆς ψυχικῆς ταύτης ἱκανότητος καὶ αἱ ἐξ αὐτῆς ἀπορρέουσαι πράξεις, αἱ ἐπ' αὐτὴν θεμελιούμεναι θεσμοθεσίαι, παριστῶσι διαφορὰς ἱκανῶς μεγάλας, ἐξ ὧν δύναταί τις ν' ἀνεύρῃ χαρακτῆρας τῶν τοιούτων πραγμάτων ὁριστικούς.

Ν. Κ. ΛΗΜΝΙΟΣ *ἰατρός*.

ΕΚΔΡΟΜΗ ΕΙΣ ΤΟΓΚΙΝΟΝ.[1]

Γ'.

Εἰς τὰ τερπνὰ καὶ εὐάρεστα τῆς Σαϊγόνος καφενεῖα πορεύονται πάντες καὶ διαμένουσιν ἐν αὐτοῖς μέχρι τῆς ἑβδόμης καὶ ἡμισείας ὥρας. Ἀπὸ τῆς ὥρας ταύτης ἀπέρχονται οἴκαδε πρὸς δεῖπνον· σπανίως ὅμως κυριεύονται ὑπὸ πείνης, παρὰ τὰ πολλὰ ὀρεκτικά, τὰ μεταλλικὰ ὕδατα καὶ τὰ πεπτικὰ ἅλατα. Περὶ ὥραν δεκάτην οἱ πωλοῦντες ἄψινθον καὶ ἄλλα ὅμοια ποτὰ ὑποδέχονται αὖθις τοὺς ἑαυτῶν θαμῶνας καὶ ἡ προκυμαία καλύπτεται ὑφ' ἱκανῶν ἀνθρώπων, ὀλιγωτέρων ὅμως ἢ πρὸ τοῦ δείπνου. Δὲν γίνονται πάλιν πολλαὶ συνομιλίαι, διότι περιφέρονται οἱ ἐπιστάται τῆς δημοσίας τάξεως. Οἱ ἀξιωματικοὶ διασπείρονται πολλαχοῦ καὶ ἄλλοι ἐν τῇ νυκτερινῇ ἀναψυχῇ ἐξέρχονται εἰς περιπάτους, χάριν τῆς ὑγείας αὐτῶν.

Περίπατοι γίνονται καὶ ἐν ταῖς σινικαῖς καὶ ἀναμιτικαῖς συνοικίαις, ὧν τὴν πρωτότυπον ἰδιορρυθμίαν φωτίζουσι φανοί, ἐκ βεβαμμένου χάρτου.

Τῇ ἐπαύριον τῆς εἰς Σαϊγόνα ἀφίξεως ἡμῶν, ἀγαθὸς φίλος, ἀπὸ πολλοῦ αὐτόθι διατρίβων, ἤρξατο ξεναγῶν ἡμᾶς εἰς τοὺς παραδόξους ἐκείνους τόπους,

1 Ἴδε Τεῦχος ΜΓ'.

οὓς πᾶς τις ὀφείλει νὰ ἴδῃ, ἵνα ἔχῃ σαφῆ γνῶσιν τῆς χώρας ἐκείνης.

Πρῶτος σταθμὸς ἐν τῷ περιπάτῳ ἐκείνῳ εἶνε ἡ *Ὁδὸς τῶν ἀνθέων*, πολλὰ ἐπαγγελλομένη διὰ τοῦ ποιητικοῦ αὐτῆς ὀνόματος. Ἀλλ' ὁποία διάλυσις ἀπάτης, ὅταν εὐθὺς τὴν ῥινά σου προσβάλωσιν ἀρώματά τινα, οὐδὲν τὸ κοινὸν ἔχοντα πρὸς τὰ τῆς Ἀραβίας! Ὡς ἐν πολλαῖς γωνίαις τῆς ἐσχάτης Ἀνατολῆς, οὕτω καὶ ἐνταῦθα πλήρης σὲ καταλαμβάνει ἠθικὴ καὶ σωματικὴ ἀποκαρδίωσις, πρὸς ναυτίαν παρεμφερής.

Ἡ *ὁδὸς τῶν ἀνθέων* εἶνε μακρὸς στενωπός, τεσσαράκοντα μέχρι πεντήκοντα μέτρων, τὸ εὖρος σχεδὸν δύο, κοσμούμενος κατὰ μέσον ὑπὸ δυσώδους καὶ ἀκαθάρτου ῥύακος. Ἐν τῇ ἀμάρᾳ ἐκείνῃ μεθ' ἡμέραν μὲν νεκρικὴ σιγή, ἀπὸ δὲ τῆς ἑσπέρας καὶ μέχρι βαθείας νυκτὸς καταχθόνιος θόρυβος. Αὐτοῦ ἀπολαύουσιν ἀναψυχῆς πάντες οἱ Σῖναι τῆς ἀποικίας, μετὰ χαρᾶς καὶ φαιδρότητος, ἀξίας τῆς σύριγγος τοῦ Πανός. Ἐνὶ λόγῳ οὐδὲν τὸ ἐλκύον ἐν ἐκείνῃ τῇ συνοικίᾳ· χρήματα ῥίπτονται ἀφθόνως εἰς ἀνόητα παίγνια, ἐν δὲ τῇ λάμψει καπνίζοντος λαμπτῆρος, ὄπισθεν ξυλίνου κιγκλιδωτοῦ, διακρίνονται κάτωχρα ὄντα, ἄνθος ἔχοντα ἐν τῇ κόμῃ καὶ φοροῦντα λευκοκύανα ἐνδύματα. Εἰκὼν κακίας καὶ ἀθλιότητος! Ἄκρα ἀηδία κυριεύει τὸν διαβαίνοντα, ὃν ἤδη πιέζει ἡ ἀνάγκη τοῦ ἀναπνεῦσαι ἐλευθερώτερον, διὸ καὶ σπεύδει τὸ βῆμα.

Ἐκ τῆς *ὁδοῦ τῶν ἀνθέων* μεταβαίνομεν εἰς τὴν συνοικίαν τῶν σινῶν ἐμπόρων, κἀκεῖθεν εἰς τὴν ἀναμιτικὴν ἀγοράν, ἔρημον οὖσαν ἐν καιρῷ νυκτός. Αὐτοῦ πωλοῦνται πολλὰ τῆς Κοχιγχίνης προϊόντα, ἅπερ βεβαίως δὲν ἀγοράζουσιν οἱ μέλλοντες νὰ μεταβῶσιν εἰς Σινικὴν καὶ Ἰαπωνίαν, ὅπου εὑρίσκονται εὐωνότερα καὶ καλλίτερα. Τὰ ἐργαστήρια τῆς ὁδοῦ ταύτης κατέχει πολλὴ κίνησις εἰσερχομένων καὶ ἐξερχομένων.

Ἀπὸ τῆς ἀφίξεως ἡμῶν ἠκούομεν τὸ ὄνομα τοῦ παιγνίου *βακουάρ*. Ὁ ἀγωγὸς ἡμῶν ὁδηγὸς ἤγαγεν ἡμᾶς, ἤδη κεκμηκότας, εἰς τοιοῦτο παίγνιον, ἐν εὐρείᾳ αἰθούσῃ, ὅπου πάντες δίκην πτηνῶν μαδῶνται καὶ ὅπου πᾶσα ἀφορμὴ δίδοται πρὸς παντοῖα κακά. Κατὰ τὸ φαινόμενον, ὁ ἔχων τὸ παίγνιον κερδαίνει δέκα τοῖς ἑκατόν, ἀλλ' οἱ παίζοντες ἐξέρχονται ἐν τέλει ἄνευ ὀβολοῦ. Ἐν τῷ παιγνίῳ τούτῳ τυχαίως πληροῦται ἀγγεῖον νομισμάτων, ὅπερ βαθμηδὸν κενοῖ ὁ πληρώσας. Ὁ εὑρίσκων, ἤτοι ὁ λέγων ὁποῖος ἀριθμὸς θὰ μείνῃ ἐν τῷ βυθῷ τοῦ ἀγγείου μέχρι τῆς ἐντελοῦς κενώσεως *(μονὰ ἢ ζυγά)*, ἐκεῖνος καὶ κερδαίνει.

Ὅτε ἀφικόμεθα εἰς Σαϊγόνα τὰ *βακουὰρ* ἔπνεον τὰ λοίσθια. Διότι μετά τινας μῆνας ἡ κυβέρνησις ἔκλεισεν αὐτά, οὕτω δὲ κατέστειλε τὰς ἀνθήκους προσόδους τῆς ἀποικίας καὶ τὸν ὄλεθρον πολλῶν ἀξιωματικῶν. Σημειωτέον δὲ ὅτι ἡ ἀποικιακὴ ἡμῶν κυβέρνησις ἐλάμβανεν ἱκανὸν φόρον ἐκ τῶν *βακουάρ*.

Ἀναμένουσι τὴν ὥραν τῆς εἰς τὸ πλοῖον ἐπιστροφῆς ἡμῶν, κομψὸς Σῖνης νεανίας, ἐπιτετηδευμένος τὴν περιβολήν, προσήνεγκεν ἡμῖν σιγάρα ἐρωτήσας ἅμα ἐὰν πίνωμεν τι.

— Ἔχομεν, εἶπε, μέτριόν τινα ζῦθον καὶ οὐχὶ κακὴν λεμονάδα.

Ὁ ἀπέριττος τρόπος τοῦ ὀπαδοῦ ἐκείνου τοῦ Κομφουκίου ἐξέπληξεν ἡμᾶς, ἐνομίσαμεν δ' ὅτι Γάλλος τις πρὸς ἡμᾶς ὡμίλει. Ἀλλ' ἀμέσως ἐβεβαιώθημεν περὶ τοῦ ἐναντίου

Ὁ Σῖνης ἐκεῖνος ἦλθε μετ' ὀλίγον, ἑπομένων δύο ὑπηρετῶν, κομιζόντων πολλὰς φιάλας καὶ δίσκον πλήρη ποτηρίων.

— Δὲν εἶσαι Σῖνης; ἠρώτησα αὐτόν, δίδοντά μοι ψυχρὰν λεμονάδαν.

— Καὶ πολὺ μάλιστα, ἀπεκρίνατο· ἀλλ' ἐσπούδασα ἐν Γαλλίᾳ, παρὰ Ἰησουίταις, ἐγενόμην χριστιανὸς καὶ ὀνομάζομαι Ἰωσήφ.

— Καὶ τί πράττεις ἐνταῦθα;

— Ὁ θεῖός μου ἔχει τοῦτο τὸ κατάστημα, ὅπου ἔρχομαι καὶ διασκεδάζω, οὐδόλως δὲ μετέχω τοῦ παιγνίου. Εἶμαι ἑρμηνεὺς καὶ διευθυντής.

Ἐπὶ τῇ γνωριμίᾳ ταύτῃ λίαν ἐχάρημεν, καὶ ἐζητήσαμεν μυρίας πληροφορίας περὶ Σαϊγόνος καὶ τῶν ἀνναμιτικῶν ἠθῶν.

Ὁ Ἰωσὴφ πρὸς τοῖς ἄλλοις εἶπεν ἡμῖν ὅτι ὁ θεῖος αὐτοῦ μετεῖχε καὶ μεγάλου τινὸς σινικοῦ θεάτρου καὶ προὔτεινεν ἡμῖν νὰ ὁδηγήσῃ ἡμᾶς αὐτόσε. Τὴν πρότασιν ἐδεξάμεθα, ὑποσχόμενοι νὰ μεταβῶμεν εἰς τὸ θέατρον ἐκεῖνο ἅμα πρώτῃ εὐκαιρίᾳ.

Δ'.

Ἡ Σαϊγὼν (συνέχεια).—**Ἑσπέρα ἐν τῷ σινικῷ θεάτρῳ.—Θήρα ἐν τῇ πεδιάδι τῶν τάφων.—Ἐπὶ θεωρησεις τοῦ Σολέν.—Δεῖπνον παρὰ τῷ Δοκφοῦ.—Χορὸς ἐν τῷ διοικητηρίῳ.—Ἀπέλευσις.**

Μετά τινας ἡμέρας ὁ Ἰωσήφ, καθ' ἃ ὑπέσχετο, ἤγαγεν ἡμᾶς εἰς τὸ θέατρον.

Ὁ θεατὴς σινικοῦ θεάτρου δὲν δύναται νὰ ἐννοήσῃ τί κυρίως τέρπει αὐτόν, πρᾶγμά τι ἀληθῶς περίεργον, ἢ ἡ σκέψις ὅτι δὲν θὰ κυριεύσῃ πάλιν αὐτὸν ὁ πειρασμὸς νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὸ θέατρον.

Τὸ σινικὸν θέατρον ἥκιστα ὁμοιάζει πρὸς τὸ εὐρωπαϊκόν· ἀρχόμενον ἀπὸ πρωΐας, ἀδιακόπως παρατείνεται μέχρι τῆς πρώτης μετὰ τὸ μεσονύκτιον. Διδάσκεται δὲ μέγα τι δρᾶμα ἀμφιβόλου ἀξίας, βρίθον χυδαίων μιμικῶν παραστάσεων, παιανιζούσης μουσικῆς, ἣν τις δυσκόλως νὰ φαντασθῇ δύναται. Διὰ παντοίων ὀργάνων ψαλμῳδοῦνται παντοῖοι ἔνρινοι φθόγγοι, ἡ δὲ ὅλη ὀρχήστρα παιανίζουσα δύναται νὰ θραύσῃ καὶ λίθινα ἀκουστικὰ τύμπανα.

Τὸ ἐν Σαϊγόνι σινικὸν θέατρον, ὅμοιον πρὸς πάντα τὰ σινικὰ θέατρα, ἔχει πᾶν οὗ τινος χρήζει. Ἐν τοῖς πολλοῖς αὐτοῦ ὑποκριταῖς ὑπάρχουσι καὶ σχοινοβάται καταπληκτικῆς δυνάμεως. Ὁ βλέπων τοὺς δυστήνους τούτους σκιρτῶντας καὶ πίπτοντας πρηνεῖς ἢ ὑπτίους, ἐπὶ τοῦ σκληροῦ σανιδώματος, ἀπορεῖ μετὰ φρίκης διὰ τί δὲν συντρίβονται. Ἀλλ' ὁ εὐρωπαῖος θεατὴς ταχέως ἀποκάμνει ὁρῶν τὰ πρωτότυπα μὲν ἀλλ' ἥκιστα ποικίλα γυμνάσματα τῶν σινῶν ἐκείνων. Ἡ τῆς αἰθούσης διάταξις εἶνε ὅλως ἰδιάζουσα. Ἐκατέρωθεν εὐρέος παραλληλοπλεύρου ὑπάρχουσι

στοαὶ συνεχεῖς. Ἐνάντι τῆς σκηνῆς ὑπάρχει βῆμα μετὰ βαθμίδων καὶ ἐν τῇ εὐρείᾳ πλατείᾳ τράπεζαι, ἐφ' ὧν οἱ ἰθαγενεῖς θεαταὶ καταναλίσκουσι πλεῖστα ἐδέσματα, ἐν ἄκρᾳ ἀηδίᾳ, ἔστιν ὅτε βρέχοντες τὴν κεφαλὴν διὰ μάκτρου, βεβυθισμένου εἰς ζέον ὕδωρ, ἵνα ψύχωσιν ἑαυτούς. Ὡς δὲ πάντα τἄλλα, οὕτω καὶ ὁ φωτισμὸς εἶνε ἐν τοῖς σπαργάνοις. Κηρία κίτρινα ἢ πεύκιναι δᾷδες φωτίζουσι τὸ θέατρον, ἔτι δὲ καὶ φανοὶ χάρτινοι. Συνελόντι εἰπεῖν, διὰ τοῦ φωτισμοῦ τούτου μόλις διακρίνεις τὸν παρὰ σοὶ καθήμενον.

Τὰ γυναικεῖα πρόσωπα ὑποδύονται ἄνδρες. Οὔτε σκιὰ φυσικότητος ἀπαντᾷ, οὔτε εὐκαμψία τις, ἀλλὰ πλασταὶ φωναὶ καὶ ἀνάλογα ἐνδύματα ἐμφαίνουσι φανταστικὰ πρόσωπα. Ἡ σκηνικὴ τέχνη, ὡς πάντα τὰ λοιπά, εἶνε στάσιμα ἐν τῇ Σινικῇ καὶ ἀπὸ πολλῶν αἰώνων.

Κατ' ἐκείνην τὴν ἑσπέραν ὁ Ἰωσὴφ προσεπάθησε νὰ δείξῃ ἡμῖν τὸ διάφορον τῆς παραστάσεως, μεταφράζων ἡμῖν τὰ σπουδαιότερα τῶν ὑπὸ τῶν ὑποκριτῶν ἀπαγγελλομένων καὶ μυῶν ἡμᾶς ὅσον ἐνῆν τὰ τῆς δέσεως καὶ πλοκῆς. Ἀλλ' εἴτε ἐκ τῆς ἀδεξιότητος τοῦ μεταφραστοῦ, εἴτε ἕνεκα παντὸς ἄλλου αἰτίου, ἐκυριεύθημεν ὑπ' ἀληθοῦς ἀνίας καὶ κοπώσεως, ἀκούοντες τοῦ ἐρασμίου ἡμῶν ἑρμηνέως.

Ἐκ διαλειμμάτων οἱ ἀκροαταὶ δι' ἀμφιβόλων σημείων ἐπεδοκίμαζον καὶ ἐπευφήμουν· τότε ὁ Ἰωσὴφ διεκόπτετο.

— Εἶνε ἀπρεπῆ, ἔλεγε πολλάκις, δὲν δύναμαι νὰ τὰ μεταφράσω.

Ἡ ἑβδομὰς τῆς ἀδείας ἡμῶν παρῆλθε, καὶ αἱ παρασκευαὶ ἦσαν τετερματισμέναι. Προσεκλήθημεν τότε εἰς χορὸν ἀποχαιρετισμοῦ, χάριν ἡμῶν συγκροτουμένου ἐν τῷ διοικητηρίῳ. Ἤγγιζεν ἡ ὥρα τῆς ἀπελεύσεως καὶ ἔδει νὰ σπεύσωμεν, ὅπως ἐξέλθωμεν καὶ εἰς θήραν ἐν τῷ πεδίῳ τῶν τάφων, ἴδωμεν δὲ καὶ τὸ Σολέν. Πρὸς ταῦτα ἤμεθα προσκεκλημένοι ὑπὸ τοῦ διοικητοῦ τῶν ἐσωτερικῶν, ἐκ τῶν κρατίστων φίλων μου.

Πρὸ τῆς ἀπελεύσεώς μου ἔγραψα σημειώσεις τινὰς περὶ τοῦ ἱματισμοῦ τῶν Ἀνναμιτῶν.

Τινὲς τῶν πλουσίων γυναικῶν φέρουσι μέγαν ψιάθινον πῖλον ἐν ταῖς τελεταῖς, τινὲς δὲ πῖλον κοινόν.

Ὁ ἱματισμὸς τῶν ἰθαγενῶν εἶνε ἁπλούστατος, ἀμφότερα δὲ τὰ φῦλα φοροῦσι·

1) Μακρὰν μεταξίνην ἢ ἔκ τινος ἄλλου ἁδροῦ ὑφάσματος ἐσθῆτα, στενῶς περισφίγγουσαν τὸν τράχηλον καὶ κλειομένην περὶ τὰς πλευρὰς διὰ πολλῶν κομβίων. Ἐκ τῆς δυσκολίας τοῦ ἀφαιρεῖν τὸ ἔνδυμα τοῦτο εὐκόλως πᾶς τις ἐννοεῖ τὴν παράδοξον ἀκαθαρσίαν τοῦ λαοῦ ἐκείνου. Πλὴν τῶν χειρῶν καὶ τῆς ἄκρας ῥινός, πᾶν ἄλλο μέρος τοῦ σώματος καταδικάζεται εἰς στέρησιν οἱαςδήτινος ἐπιμελείας.

2) Περισκελίδα πλατεῖαν καὶ βαθεῖαν, ἄνευ κομβίου τινός, δεδεμένην περὶ τὴν ὀσφὺν διὰ κόμβου ἐκ πολλῶν πτυχῶν τοῦ αὐτοῦ ὑφάσματος.

Τὴν κόμην περιποιοῦνται μετὰ πολλῆς ἐπιμελείας. Εἶνε δὲ σχεδὸν πλουσία ἡ κόμη αὐτῶν, καίπερ οὖσα τραχεῖα. Διὸ ἄνδρες τε καὶ γυναῖκες πολὺν χρόνον κατατρίβουσιν αὐτῆς ἐπιμελούμενοι, ἀλείφοντες αὐτὴν δι' ἐλαίου κοκκοφοίνικος, αὐξάνοντες αὐτὴν διὰ προσθέτων πλοκάμων, συνδέοντες πᾶσαν ὄπισθεν ἐν σχήματι κρωβύλου καὶ κρατοῦντες αὐτὸν διὰ μακρᾶς πόρπης, μᾶλλον ἢ ἧττον πολυτίμου.

Πρὸς δὲ ἄνδρες καὶ γυναῖκες τηροῦσι τοὺς ὄνυχας ὑπερμεγέθεις, ἀλλὰ σπανίως αὐτοὺς καθαίρουσι.

Αἱ γυναῖκες ὑποδέουσι μόνον τὸν ἄκρον πόδα δι' εὐμαρίδων, ὑψηλῶν κατὰ πέντε τοὐλάχιστον ἑκατοστημόρια. Ἐπειδὴ δὲ στεροῦνται πτέρνης αἱ εὐμαρίδες αὗται, τὸ σῶμα στηρίζεται ἐπὶ τοῦ προσθίου ποδὸς καὶ τούτου ἕνεκα τὸ βάδισμα τῶν γυναικῶν ἐκείνων ἔχει ἐπιτήδευσίν τινα, ἥπερ, καίτοι δὲν εἶνε ὅ τι ἡμεῖς καλοῦμεν χάριν, ὁπωσοῦν ὅμως ἐγγίζει πρὸς αὐτήν.

Ὡς δὲ πᾶσαι αἱ θυγατέρες τῆς Εὔας, οὕτω καὶ αἱ ἀνναμίτιδες λίαν φιλοῦσι τὰ κοσμήματα· κρύπτουσιν ὅμως αὐτὰ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ὑπὸ τὰ ἐνδύματα, προφασιζόμεναι, πρὸς ἐξήγησιν τούτου τοῦ ἔθους τὰς πολλὰς δολοφονίας ὧν θύματα ἐγίνοντο, πρὸ τῆς ἀφίξεως τῶν Γάλλων.

Ἐν ἑορταῖς καὶ πανηγύρεσιν αἱ γυναῖκες περιβάλλονται ἀλλεπαλλήλως ὅσας δύνανται ἐσθῆτας καὶ κοσμοῦνται διὰ πασῶν τῶν ἑαυτῶν λίθων. Αἱ λίθοι αὗται τότε μόνον φανεροῦνται. Νεαρὰ κόρη, δούλη ἢ παιδίσκη, ἀκολουθεῖ ἐν ταῖς ἑορταῖς ταύταις πάσῃ πλουσίᾳ κυρίᾳ καὶ κρατεῖ τὴν ταμβακοθήκην αὐτῆς.

Αἱ ἀνναμίτιδες, καὶ πλούσιαι οὖσαι, ἀσχολοῦνται περὶ τὴν ἐμπορίαν. Καθ' ἑκάστην ἐξάγουσι τὰ πωλούμενα εἰς τὰς πλατείας καὶ τοσοῦτον πεισμονικῶς συζητοῦσι τὴν ἀξίαν αὐτῶν πρὸς τοὺς ἀγοραστάς, ὅσον καὶ αἱ μᾶλλον πτωχαὶ μεταπρᾶτιδες. Πολλαὶ δὲ αὐξανουσι τὴν οὐσίαν αὐτῶν διὰ τοκογλυφίας· ἀλλ' οὐχ ἧττον ἀγαθῆς ἀπολαύουσι φήμης καὶ ὑπολήψεως, ἧς οὐδαμοῦ ἀλλαχοῦ τυγχάνει ὁ πλοῦτος. Ἐν τῇ χώρᾳ ταύτῃ ἰδίᾳ οὐδεὶς ἐρωτᾷ ὁποία ἡ πηγὴ τοῦ πλούτου ἑκάστου πλουσίου.

Αἱ ἀνναμίτιδες ἔμποροι, ἐπανακάμπτουσαι οἴκαδε, ἀσχολοῦνται περὶ τὰ τοῦ οἴκου καὶ τοῦ γεύματος, ὀλίγα λαλοῦσι καὶ τότε μόνον ἀποτείνουσι λόγον τῷ ἀρχηγῷ τοῦ οἴκου, ὁπόταν ἐκπληρώσωσι πάντα τύπον τοῦ πρὸς αὐτὸν βαθέως σεβασμοῦ.

Ἐνὶ λόγῳ, ἀφ' οὗ οἱ ὀφθαλμοὶ τοῦ ξένου ἐθισθῶσιν ἐν τῇ θέᾳ τῶν φυσιογνωμιῶν ἐκείνων, τῶν σφόδρα διαφερουσῶν πάσης εὐφυοῦς καὶ χαριτοβρύτου εὐρωπαϊκῆς μορφῆς, ὁ ξένος ἐν τέλει ἀνακαλύπτει ὅτι τὸ σχῆμα καὶ οἱ τρόποι τῆς ἀνναμίτιδος ὀλίγων στεροῦνται ὅπως γείνωσιν ὑποιστά.

Αἱ ἀνναμίτιδες εἶνε βραχύσωμοι, ἔχουσι τοὺς τύπους τοῦ προσώπου λεπτούς, τὸ ἀνάστημα κομψόν, τοὺς ὀφθαλμοὺς ζωηρούς. Ἀλλὰ καπνίζουσι καὶ μασσῶνται ἀπλήστως ἰδίαν τινὰ νικοτιανήν, οὗ ἕνεκα καταστρέφουσι τὸ στόμα αὐτῶν καὶ μελανοῦσι τοὺς ὀδόντας. Τὸ ὕδωρ μεταχειρίζονται μόνον ἐν τῇ ἑψήσει τῶν τροφῶν καὶ ἀγνοοῦσιν ὅτι χρησιμεύει καὶ εἰς ἄλλας ἀνάγκας, τὴν καθαριότητα παραδείγματος χάριν.

Οἱ Ἀνναμῖται εἶνε κατ' ἐξοχὴν γεωργοὶ καὶ διαιροῦνται εἰς γαιοκτήμονας καὶ θῆτας. Οἱ πλεῖστοι ἄρα ἐργάζονται τὴν γῆν, ἡ δ' ἁλιεία, ἡ θήρα καὶ αἱ ἄλλαι ἐργασίαι ἀναψύχουσιν αὐτοὺς ἐνίοτε κατὰ τοὺς μεγάλους καύσωνας καὶ εὐεργετικῶς ἀναπαύουσι, μετὰ τὰ τραχέα ἔργα τῆς καλλιεργίας τῶν ὀρυζώνων. Πολλοὶ ὅμως ἀσχολοῦνται ἐπὶ μισθῷ καὶ ἐν Σαϊγόνι, ἢ ἀλλαχοῦ ὡς ὑπηρέται, ἄλλοι δὲ μετέρχονται καὶ τὸν πορθμέα. Πάντες ὅμως ἔχουσι φιλοδοξίαν εὐχερῶς πληρουμένην—ἤτοι τὴν κτῆσιν λέμβου, χάριν τῆς εὐκόλου ἐμπορίας καὶ συγκοινωνίας. Τὸ πλοιάριον τοῦτο ἐν ἀνάγκῃ χρησιμεύει αὐτοῖς καὶ ὡς διαρκὴς κατοικία.

Τίς δύναται νὰ πιστεύσῃ ὅτι πολυμελὴς οἶκος στεγάζεται ὑπὸ τὴν ψίαθον τοῦ λέμβου ἐκείνου, ἐνίοτε ὄντος ὀλίγον μακροῦ· ὅτι μαγειρεύει, κοιμᾶται καὶ ἑνὶ λόγῳ διέρχεται τὸν βίον ὅλον;

Καὶ μικρὸς παῖς καὶ ἑβδομηκοντούτης γέρων ἀσχολοῦνται περὶ τὴν εἰρεσίαν καὶ διευθύνουσι τὸ πλοιάριον, τὸν μόνον αὐτῶν πλοῦτον, διὰ τῶν ἀπειραρίθμων ἐκείνων ποταμίων, ἅπερ καλοῦνται *ἀρρόγγος* καὶ διαυλακοῦσι τὴν Κοχιγχίνην.

Σρατιῶται λαμβάνονται, ἢ δέον νὰ λαμβάνωνται, ἐκ τῶν γαιοκτημόνων, ἐγκαταλείπουσι δὲ καὶ οἴκους καὶ ἀσχολίας καὶ τάσσονται ὑπὸ τὸν ἐπιστάτην τῶν ἐσωτερικῶν. Οὗτος εἶνε γάλλος ἀξιωματικός, ἀσκῶν τὰ τῆς δικαιοσύνης καὶ τῆς διοικήσεως. Ταχέως ἀσκούμενοι οἱ στρατιῶται ἐκεῖνοι, γίνονται φρουροὶ τῶν φυλακῶν, τηροῦσι τὴν τάξιν, φυλάττουσι τὴν πρωτεύουσαν, πέμπονται εἰς τὰ ἔσω κατὰ τὰς ἀνάγκας τῆς ὑπηρεσίας, κωπηλατοῦσι τὰ κυβερνητικὰ πλοιάρια, ἀκολουθοῦσι τῷ ἐπιστάτῃ περιοδεύοντι καὶ εἰδικῶς φρουροῦσι τὰ δικαστήρια.

Ὅπλα φέρουσι πυροβόλα.

Οἱ δὲ Μιγχουοῦγοι εἶνε μιγάδες ἐκ Σινῶν καὶ Ἀνναμιτῶν, ἔχοντες γλυκυτέραν φυσιογνωμίαν καὶ ἐὰν μὴ εἶνε νοημονέστεροι, ἔχουσιν ὅμως πλείονα περὶ τὸ ἐμπορεύεσθαι ἱκανότητα. Πλουτίζονται δὲ τάχιον Σινῶν καὶ Ἀνναμιτῶν, διότι φιλοῦσι μὲν ἐξ ἴσου τὰ κέρδη, ἔχουσι δὲ πλείονα τόλμην.

Γλῶσσαν λαλοῦσι τὴν τῶν Ἀνναμιτῶν, μετά τινων παραλλαγῶν καὶ σινικῆς προφορᾶς. Τούτων ἕνεκα εὐκόλως διορᾶται ἡ καταγωγὴ αὐτῶν.

Τῇ ἐπαύριον τῆς εἰς τὸ σινικὸν θέατρον ἐπισκέψεώς μου, ἀπέβην τοῦ πλοίου πρὸ τῆς ἠοῦς, πάνοπλος καὶ ἀκολουθούμενος ὑπό τινος τῶν κυνηγῶν τοῦ ἐπιτελείου.

Ὅτε ἀπέβημεν εἰς τὴν γῆν, παῖς, φέρων κάνιστρον ἐκ *βαμβοῦ*, ἐφώνησε πρὸς ἡμᾶς.

— Σᾶς ὁδηγῶ εἰς τὸ κυνήγιον, κύριε πλοίαρχε.

— Σύ;

— Ναί, πλοίαρχε.

— Λοιπὸν ὁδήγησόν μας ὅπου εἶνε οἱ πολλοὶ σκολόπακες.

Τὸ παιδίον ἐχάρη καὶ στερρῷ τῷ ποδὶ ἔβη εἰς τὰ ἔμπροσθεν, ὡς εἰ ἀπὸ πολλοῦ μετήρχετο τὸ ἔργον θηρευτικοῦ κυνός.

Ἐσκοποῦμεν νὰ εἰσέλθωμεν εἰς Σολένον, θηρεύοντες καθ' ὁδὸν σκολόπακας. Ἐγινώσκομεν δὲ σχεδὸν τὴν εἰς τὸ πεδίον τῶν τάφων ἄγουσαν· ἀλλ' ἅμα ἀφικόμενοι εἰς τὸ διοικητήριον, μικρὸν ἐδιστάσαμεν, διότι ὁ παῖς δὲν ἠδύνατο νὰ πληροφορήσῃ ἡμᾶς ἀκριβῶς. Τότε ἠρωτήσαμεν φύλακά τινα τοῦ διοικητηρίου.

— Ποῦ εἶνε, κύριε, τὸ πεδίον τῶν τάφων;

Ὁ φύλαξ ἦτο φαίνεται φιλόσοφος ἢ εἴρων.

— Μὲ ἐρωτᾶτε, ἀπεκρίνατο ἀποφθεγματικῶς, ποῦ κεῖται τὸ πεδίον τῶν τάφων. Φεῦ! κύριοι, δὲν εἶνε δύσκολον νὰ εὑρεθῇ. Εἶνε ἐνταῦθα πανταχοῦ. Ἡ Κοχιγχίνη δὲν εἶνε τάφος πάντων τῶν πρὸς αὐτὴν ἐρχομένων Εὐρωπαίων;...

Ἐπὶ τῇ χαριέσσῃ ταύτῃ πληροφορίᾳ, ἠρξάμεθα πάλιν προβαίνοντες, ἀφ' οὗ, ἐννοεῖται, ηὐχαριστήσαμεν τῷ ἀγαθῷ φύλακι. Μετ' ὀλίγον ἀφικόμεθα εἰς τὴν γῆν τῆς θήρας, ὁδηγούμενοι ὑπὸ τοῦ εὐρόντος τὴν ὁδὸν ἡμετέρου παιδός.

Μόλις εἰσήλθομεν εἰς τοὺς θάμνους, οἱ σκολόπακες περιεπλάκησαν ἐν τοῖς ποσὶν ἡμῶν. Πάντες οἱ θηρευταὶ γινώσκουσι τὴν ἀβέβαιον πορείαν τοῦ ἐλοφίου τούτου πτηνοῦ ὅπερ ὀρθῶς νομίζεται ὅτι δυσχερῶς σκοπεύεται.

Κατὰ τὴν τρίτην βολήν μου ἐπέτυχον μικροῦ πτηνοῦ, ὅπερ κατεκρημνίσθη εἰς πράσινον θάμνον. Σπεύσας εὗρον αὐτὸ μετὰ δέκα δευτερόλεπτα. Ἀλλὰ μόλις ἀφικόμην εἰς τὸν τόπον, μεμολυσμένη πνοή με ἀνεχαίτισε. Ὀσμὴ πτώματος εἰσῆλθεν εἰς τὴν ῥῖνά μου, συνετάραξε τὸν στόμαχόν μου, δὲν ἠδυνήθην νὰ προχωρήσω, ἀλλὰ καὶ δὲν ἤθελον νὰ καταλίπω ἐκεῖ τὸ πρῶτόν μου θῦμα. Νικηθεὶς ὑπὸ τοῦ θηρευτικοῦ ὁρμεμφύτου, διεχώρισα καὶ διήνοιξα τὸν θάμνον. Ἀλλ' ὦ τῆς φρίκης! Βλέπω τὸν σκολόπακά μου πλησίον ἀνθρωπίνου κρανίου, φέροντος ἔτι σάρκα.

Μικροῦ δεῖν τὸ ὅπλον ἔπεσε τῶν χειρῶν μου καὶ ἔφυγον ἐν πάσῃ σπουδῇ.

Πῶς, ἐρωτᾶτε ἴσως, πρὸ τῶν πυλῶν αὐτῆς τῆς Σαϊγόνος, θάπτουσι τοσοῦτον ἀμελῶς; Οὐδὲν τὸ παράδοξον. Καίτοι μεγάλως ἐπιμελοῦνται τῆς δημοσίας ὑγιείας, οἱ πτωχοὶ ὅμως Ἀνναμῖται θάπτουσι λάθρα καὶ ἐν νυκτί, ὅπως αὐτοὶ βούλονται, ἤτοι καλύπτουσι τὰ πτώματα δι' ὀλιγίστης γῆς. Ὅθεν τὰ ῥωγοντα θνησιμαῖα θηρία ἀνακαλύπτουσι τοὺς νεκροὺς καὶ φρικωδῶς εὐωχοῦνται.

Τὸ συμβὰν τοῦτο ἀφήρεσέ με τὸν πόθον τῆς θήρας. Περιήλθομεν τότε τοὺς τύμβους, οὗ οἱ πλείους ἀρχαιότατοι. Ἀλλ' εἴτε κατὰ φαντασίαν, εἴτε ἀληθῶς, ἡ ὀσμὴ ἐκείνη εἰσέτι μὲ κατετάρασσε. Ἐπὶ τέταρτον ὥρας καὶ ἐπέκεινα, ἐθεώμην σκολόπακας διερχομένους καὶ δὲν ἐτόλμων νὰ χαιρετίσω αὐτοὺς διά τινος βολῆς.

Ἐν τῷ μεταξύ, ὁ συγκυνηγός μου μετὰ νεανικῆς ὁρμῆς ἐσκίρτα ἐν τοῖς ὁριζῶσι καὶ πάντοτε εὐστόχως ἐσκόπευε καὶ ἔσπευδε νὰ λαμβάνῃ τὰ θηράματα αὐτοῦ.

Ἐπειδὴ τὸ παράδειγμα τοῦτο ἐξέκαιε τὴν ἐμὴν ἁμιλλαν, ἐπειρώμην νὰ ἐκπληρώσω τὰς συμβουλὰς τῶν ἐμπειροπραγμόνων θηρευτῶν, ἤτοι μηδέποτε νὰ σπεύδω, ἀλλὰ νὰ σκοπεύω ἐν καιρῷ. Ἡ ἀμοιβή μου

δὲν ἐβράδυνε· ἐντὸς ὥρας περίπου, ἐφόνευσα πεντεκαίδεκα λαμπροὺς σκολόπακας, παχεῖς καὶ διεγερτικοὺς τῆς ὀρέξεως. Αἱ βολαί μου ἐξέλειπον καὶ ὁ μόλις ἀνατείλας ἥλιος ἠκόντιζε περιφλεγεῖς ἀκτῖνας. Ὁ συγκυνηγός μου ὑπερηφάνως μοὶ ἔδειξε τὰ θηράματα αὐτοῦ, πολυαριθμότερα ὄντα. Κενώσαντες δὲ πάντα εἰς τὸ κάνιστρον τοῦ παιδός, φρονίμως ποιοῦντες ἐσπεύσαμεν ὑπὸ στέγην διὰ τῆς συντομωτέρας ὁδοῦ πορευθέντες εἰς Σολέν, οὗ οἱ οἶκοι ἐφαίνοντο διὰ μέσου δένδρων.

ΤΑ ΝΕΩΤΕΡΑ

ΤΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ. ΤΩΝ ΤΕΧΝΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΓΡΑΜΜΑΤΩΝ.

— Ἐπενοήθη νέα ἐκρηκτικὴ ὕλη, τὸ *ἀμυλογενές*, ὅπερ φαίνεται ὅτι θὰ θραύσῃ τὴν ἤδη ἀνίκητον τῆς δυναμίτιδος ἰσχύν. Τὸ ἀμυλογενές, φοβερὸν ὅσον καὶ αὕτη, εἶνε ὅλως ἀκίνδυνον τοῖς ἐργάταις, ὡς λέγεται δέ, βόμβαι ἐξ αὐτοῦ εἶνε ὀλέθριαι, ὑφίστανται πίεσιν 4000 χιλιογραμμων καὶ τούτων ἕνεκα οὐδένα διεγείρουσι φόβον κατὰ τὴν μετακόμισιν. Τὸ ἀμυλογενὲς ἐκρήγνυται μόνον ὅταν ἀναφθῇ κατ' ἰδιαίτερόν τινα τρόπον, ὁπότε καὶ καθίσταται ἀληθῶς ὀλέθριον.

— Ὁ ἐν Δρέσδῃ κόμης Στοκχάουζεν ἔλαβε τὸ προνόμιον ἐπινοήσεως θώρακος καπνοδοχῶν τῶν πολεμικῶν πλοίων. Διὰ τοῦ θώρακος τούτου θὰ προφυλάσσηται ὁ λέβης, μήπως διὰ τῆς καπνοδόχης εἰσέρχηται βολὴ καὶ προξενῇ ἔκρηξιν. Πρὸς τοῦτο αἱ καπνοδόχαι διαιροῦνται εἰς δύο μέρη, χωριζόμενα διὰ θολωτοῦ θώρακος. Ὁ καπνὸς ἐκ τῶν κάτω ἀναβαίνει καὶ ἐξέρχεται διὰ σωλήνων, ὑπαρχόντων ἐπὶ τοῦ θώρακος.

— Ἐσχάτως ὁ Ἀλφόνσος Δωδὲ ἐμονομάχησε μετὰ τοῦ Ἀλβέρτου Δελπῆ ἕνεκα ἀνωδύνου τινὸς σατυρικοῦ ἄρθρου περὶ τῆς ἐν τῇ Ἀκαδημείᾳ ὑποψηφιότητος τοῦ Δωδέ. Ὁ Δελπῆ ἐτραυματίσθη τὸν βραχίονα.

— Κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος ἀπέθανεν ἐν Ἀγγλίᾳ ὁ Βαρὼν Λ. Μ. Ροτσάιλδ, καταλιπὼν μετρητὰς 2, 700,000 λίρας στερλίνας. Ὁ μετ' αὐτὸν πλουσιώτατος ἦτο ἐν Λιβερπούλῃ, ὁ Ἰωάννης Πέμβερλων. Οὗτος κατέλιπε μετρητὰς 1900000 λίρας στερλίνας.

— Ἐν τινι χωρίῳ τῆς Γερμανίας θυγάτριον ξυλουργοῦ κατέκειτο ἀσθενὲς ἐπὶ τρία ἔτη. Ὁ πατὴρ ἔλεγεν ὅτι τὸ θυγάτριον αὐτοῦ εἶχε μαγευθῆ ὑπὸ γυναικὸς διὰ μήλων καὶ ἀπίων. Μετὰ πολλὰς σκέψεις ἀπεφασίσθη νὰ λάβωσιν αἷμα ἀπὸ τῆς μαγίσσης καὶ δώσωσιν αὐτὸ τῇ ἀσθενεῖ, ἵνα τάχιστα θεραπευθῇ. Ἡ γυνὴ προσκληθεῖσα, ἐβιάσθη νὰ δώσῃ τὸ ζητούμενον. Διὰ καρποῦ ἐλήφθησαν τρεῖς σταγόνες αἵματος, ἃς τὸ κοράσιον ἐρρόφησε. Ἀλλ' οἱ ταῦτα ποιήσαντες ἐφυλακίσθησαν ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας. Καὶ ὅμως φθίνει ὁ 19ος αἰὼν καὶ ἐν αὐτῇ τῇ Γερμανίᾳ γίνονται τοιαῦτα!

— Κατὰ τοὺς γάμους τοῦ δουκὸς τῆς Γενούης μετὰ τῆς ἡγεμονίδος τῆς Ἰσαβέλλης τὸ νεαρὸν τοῦτο ζεῦγος ἔλαβε παρ' ἐπαιτῶν περὶ τὰς εἰκοσακισχιλίας ἐπιστολάς.

— Ὡς γνωστὸν τῇ 24 Μαΐου (ν. ἔ.) ἡ ἄνασσα Βικτωρία ἑώρτασε τὴν 64ην γενέθλιον αὐτῆς ἡμέραν. Τὴν ἡλικίαν ταύτην ἔσχον μόνον ἕνδεκα βασιλεῖς τῆς Ἀγγλίας ἀπὸ τῆς νορμανδικῆς κατακτήσεως. Τῇ 20 Ἰουνίου ἔληξαν 46 ἔτη ἀφ' ὅτου ἀνῆλθεν εἰς τὸν θρόνον, τοσαῦτα δὲ ἔτη τρεῖς μόνον ἄνασσαι ἐβασίλευσαν ἐν Ἀγγλίᾳ.

Ἡ Βικτωρία εἶνε χήρα ἀπὸ εἰκοσιδύο ἤδη ἐτῶν.

— Ἀπό τινων ἐτῶν ἐν πολλοῖς διαμερίσμασι τῆς Βορείου Ἰταλίας, ἐν Γαλλίᾳ, Γενούῃ, Πίσῃ, Λούκκῃ, παρατηρεῖται σπουδαία νόσος τῶν καστανεῶν, αἵτινες ἀποξηραίνονται ἐντὸς τριῶν ἐτῶν ἀπὸ τῆς προσβολῆς τῆς νόσου. Αἱ ἔρευναι ἀπέδειξαν ὅτι ἡ νόσος πηγάζει ἐκ παρασίτων φυτῶν, ἅτινα ἄχρι τοῦδε δὲν ἠδυνήθησαν νὰ ἐξαφανίσωσι.

— Ὁ πρὸ μηνῶν ἀποθανὼν Ἀβδελ-Καδὲρ εἶχε γράψει καὶ σύγγραμμα θρησκευτικὸν καὶ φιλοσοφικόν, ὅπερ πεμφθὲν τῇ Γαλλικῇ ἀκαδημείᾳ μετεφράσθη τῷ 1858 ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν *ἔκκλησις τῷ νοήμονι, εἴδησις τῷ ἀδιαφόρῳ*.

Οἱ πρῶτοι τροχιόδρομοι.

Οἱ τροχιόδρομοι ὑπῆρχον ἐν Ἀμερικῇ πρὸ πολλοῦ, ὅτε, κατὰ τὸ 1853, ὁ γάλλος μηχανικὸς Λουβὰτ ἐζητήσατο παρὰ τῆς γαλλικῆς κυβερνήσεως τὴν ἄδειαν νὰ δοκιμάσῃ τὸ νέον τοῦτο μέσον τῆς συγκοινωνίας ἐπὶ τῆς προκυμαίας τοῦ Billy ἐν Παρισίοις.

Τὸ ἑπόμενον ἔτος ἐπετράπη αὐτῷ νὰ κατασκευάσῃ γραμμὴν τροχιοδρομικὴν, ἥτις ἀρχομένη ἀπὸ τοῦ χωρίου Vincenny, κατέληγεν εἰς Σέβρας, μετὰ διακλαδώσεως πρὸς τὸ χωρίον τῆς Βουλώνης. Ὁ τροχιόδρομος οὗτος ἐγένετο ὁ πρῶτος τῶν ἐν Εὐρώπῃ.

Μετά τινα ἔτη, καὶ ἰδίως ἀπὸ τοῦ 1870, οἱ Ἄγγλοι διηυλάκισαν δι' ὁμοίων ὁδῶν τὰς πρωτίστας συνοικίας τοῦ Λονδίνου καὶ τῶν μεγάλων πόλεων τῆς Ἀγγλίας, τὸ δὲ παράδειγμα αὐτῶν ἠκολούθησαν ἀμέσως σχεδὸν αἱ λοιπαὶ ἠπειρωτικαὶ χῶραι.

Σήμερον πᾶσαι αἱ πρωτεύουσαι, πᾶσαι αἱ σημαντικαὶ πόλεις τῆς Εὐρώπης κέκτηνται πολλὰς ἑκάστη τροχιοδρομικὰς γραμμάς, ὧν αἱ πλεῖσται ὀφείλονται εἰς τὴν πρωτοβουλίαν μηχανικῶν Ἄγγλων, ὡς συνέβη καὶ ἐν αὐτοῖς τοῖς Παρισίοις.

Τῇ 1871, ἡ γαλλικὴ πρωτεύουσα μίαν μόνην εἶχε μικρὰν τροχιοδρομικὴν γραμμὴν τὴν ἀπὸ τῆς πλατείας τῆς Ὁμονοίας εἰς Σέβρας καὶ εἰς Βολόνην ἄγουσαν, ἥτις παρετάθη καὶ μέχρι Βερσαλλιῶν. Τῷ 1877, εἶχε ἑκκαίδεκα γραμμὰς ἐχούσας ἐν ὅλῳ μῆκος 120 χιλιομέτρων, σήμερον δὲ αἱ τροχιοδρομικαὶ γραμμαὶ ἔχουσιν ἔκτασιν 200 χιλιομέτρων.

Συνήθως οἱ ἵπποι σύρουσι τὰς ἁμάξας τῶν τροχιοδρόμων· ἀλλ' ἀπό τινος, ἀντὶ ἵππων, ἤρξατο ἡ χρῆσις, ἀτμομηχανῶν ἢ καὶ μηχανῶν διὰ συμπεπιεσμένου ἀέρος.

Ἀστραπὴ καὶ κεραυνός.

Κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην τοῦ θέρους, καθ' ἣν συχνότερον καὶ αἰφνιδιώτερον ἐνσκήπτουσι κεραυνοί, εὔκαιρον νομίζομεν νὰ ὑπομνήσωμεν στοιχειωδεστάτας τινὰς ἐπιστημονικὰς γνώσεις, ἃς πολλάκις ὁ φόβος ἀπαλείφει ἀπὸ τῆς μνήμης ἡμῶν.

Πολλοί, βλέποντες τὴν λάμψιν τῆς ἀστραπῆς ὑπὲρ τὸν ὁρίζοντα, φοβοῦνται δεινῶς τὴν μετὰ μικρὸν ἐπακολουθοῦσαν βροντὴν καὶ τρομάζουσι νομίζοντες ὅτι θὰ προσβληθῶσιν ὑπὸ τοῦ κεραυνοῦ. Ἐν τούτοις, ὁ φόβος οὗτος εἶναι ὅλως ἀνυπόστατος, πᾶς δ' ὅστις βλέπει τὴν ἀστραπὴν δύναται νὰ θεωρῇ ἑαυτὸν ὡς σωθέντα, διότι ὁ κεραυνὸς ἐνέσκηψεν ἤδη πρὶν ἢ οὗτος ἴδῃ τὴν ἀστραπήν.

Ὁ φόβος οὗτος εἶνε ἀνάλογος πρὸς τὸν τοῦ στρατιώτου, ὅστις θὰ ἐφοβεῖτο μὴ φονευθῇ ὑπὸ σφαίρας τηλεβόλου, οὗτινος ἤκουσε τὴν ἐκπυρσοκρότησιν. Ἡ σφαῖρα διατρέχει 400 μέτρα κατὰ δευτερόλεπτον, ὁ δὲ ἦχος 333 περίπου μέτρα. Ὁ στρατιώτης ἄρα θὰ ἐφονεύετο πρὶν ἢ ἀκούσῃ τὸν κρότον τῆς ἐκπυρσοκροτήσεως.

Ἐν τῇ κεραυνοβολίᾳ, ἡ μετάδοσις τοῦ ἠλεκτρισμοῦ εἶναι τόσῳ ἀκαριαία, ὥστε, ἄνθρωπος πληττόμενος ὑπὸ κεραυνοῦ, δὲν λαμβάνει καιρὸν οὔτε νὰ ἴδῃ, οὔτε ν' ἀκούσῃ τι. Ἅμα τῇ λάμψει, ἡ ἐνέργεια τοῦ ἠλεκτρισμοῦ εἶνε τετελεσμένη. Ὁ ἦχος ἀφικνεῖται εἰς τὸ οὖς πολλῷ βραδύτερον. ὁ δὲ χρόνος ὃν καταναλίσκει εἶνε ἀνάλογος τῇ ἀποστάσει τῇ μεταξὺ τοῦ παρατηρητοῦ καὶ τοῦ μέρους, ἔνθα ὁ κεραυνὸς ἐνέσκηψεν.

Ἄρα ὁσῳδήποτε ἠχηρὰ καὶ ἂν ᾖ ἡ βροντή, οὐ μόνον δὲν πρέπει νὰ καταλαμβανώμεθα ὑπὸ τρόμου, ἀλλὰ τοὐναντίον πρέπει νὰ ἀναθαρρῶμεν, βέβαιοι ὄντες ὅτι τὸ ἠλεκτρικὸν ῥεῦμα ἤδη ἐξεκενώθη.

Μέγα ἀποτέλεσμα ἐκ μικροῦ σφάλματος.

Ἡ ἱστορία μνημονεύει πολλῶν ἐπεισοδίων προελθόντων ἐκ τῆς χρήσεως τῶν συμβολικῶν ἢ κρυπτογραφικῶν σημείων. Ἓν δὲ τῶν περιεργοτάτων συμβεβηκότων εἶνε καὶ τὸ ἑπόμενον, συμβὰν ἐν ἀρχῇ τοῦ ΙΗ'. αἰῶνος.

Ὁ Ἐκλέκτωρ τοῦ Βρανδεμβούργου, Φρειδερῖκος Γ'. συνέλαβε τὴν ἰδέαν ν' ἀνυψωθῇ εἰς τὴν τάξιν τῶν ἑστεμμένων κεφαλῶν μετατρέπων εἰς βασίλειον τὸ δουκάτον τῆς Πρωσσίας, οὗτινος ἦτο ὁ ἄρχων.

Τοῦ σχεδίου τούτου ἡ ἐκτέλεσις ἦν ἀδύνατος ἄνευ τῆς συναινέσεως τοῦ Αὐτοκράτορος τῆς Γερμανίας, ἀνωτάτου ἡγεμόνος τῶν γερμανικῶν χωρῶν. Ὅθεν ἐγένοντο διαπραγματεύσεις ἐν Βιέννῃ παραταθεῖσαι ἐπὶ πολλὰ ἔτη, σπουδαῖαι δὲ καὶ πολλὰ προσκόμματα παρεκώλυον τὴν πραγματοποίησιν τοῦ σχεδίου. Ὁ ἐν Βιέννῃ ἀντιπρόσωπος τοῦ Ἐκλέκτωρος, ὁ βαρῶνος Βαλθολόλης, ἐν τῇ μετὰ τούτου ἀλληλογραφίᾳ μετεχειρίζετο συμβολικὴν κλεῖδα, καθ' ἣν ἕκαστον γράμμα τοῦ ἀλφαβήτου ἐξεπροσωπεῖτο ὑφ' ἑνὸς ὡρισμένου ἀριθμοῦ, ἔτι δὲ ἀριθμοί τινες ἐσήμαινον ὀνόματα προσώπων ἢ τόπων.

Ἐν τοῖς συμβολικῶς σημαινομένοις ὑψηλοῖς προσώποις ἦν καὶ ὁ Ἰησουΐτης ἱερεύς, πατὴρ Βόλφ, ὅστις εἶχε συνοδεύσει εἰς Βερολῖνον τὸν πρεσβευτὴν τῆς Αὐστρίας ὡς ἐφημέριος.

Ὁ ἀριθμὸς 24 ἐσήμαινε τὸν Ἐκλέκτωρα, 110 τὸν Αὐτοκράτορα, 116 τὸν *πάτερ Βόλφ*.

Ὁ Βαρθολόλης ἔγραψεν ἡμέραν τινὰ ἐκ Βιέννης ὅτι, πρὸς αἰσίαν πρόοδον τῆς γνωστῆς ὑποθέσεως, ἦτο ἀπαραίτητον ἵνα ὁ 24 (Ἐκλέκτωρ) ἀπευθύνῃ αὐτόγραφον Ἐπιστολὴν πρὸς τὸν 110 (τὸν Αὐτοκράτορα).

Τὸ 0 τοῦ τελευταίου τούτου ἀριθμοῦ, γραφὲν μετὰ σπουδῆς, ἐξελήφθη ὡς 6, οἱ δὲ ἐν Βερολίνῳ ἐξέλαβον ὅτι δέον ὁ Ἐκλέκτωρ νὰ γράψῃ ἰδιοχείρως πρὸς τὸν Ἰησουΐτην ἐφημέριον.

Ὁ Φρειδερῖκος Γ'. καίπερ κρίνας τὸ διάβημα τοῦτο παράδοξον καὶ ἐξευτελεστικόν, οὐχ ἧττον ὅμως οὐδαμῶς ἐδίστασεν, ἀλλ' ἔγραψε πάραυτα μακρὰν ἰδιόχειρον ἐπιστολήν, ἐν ᾗ ἐξηγῶν καὶ αἰτιολογῶν τὸ σχέδιον αὐτοῦ, ἐζητεῖτο ἐκθύμως τὴν ὑποστήριξιν τοῦ ἐφημερίου, πρὸς ὃν καὶ πολλὰς φιλοφρονήσεις ἀπηύθυνε καὶ πολλὰς ὑποσχέσεις.

Μεγίστη ὑπῆρξεν ἡ ἔκπληξις τοῦ *πάτερ* Βόλφ, λαβόντος τοιαύτην ἐπιστολὴν παρὰ τοῦ Ἐκλέκτορος, ἀλλ' ὁ ἀγαθὸς ἱερεύς, κολακευθεὶς εἰς τὸ ἔπακρον ἐπὶ τῷ ὅτι εἰς ἡγεμὼν προσήρχετο ἵνα τεθῇ ὑπὸ τὴν προστασίαν αὐτοῦ, ἀπεφάσισε νὰ καταβάλῃ πάντα μόχθον πρὸς ἐπιτυχίαν τῶν σχεδίων τούτου· ὅθεν ἀπετάθη πρὸς τὸν πνευματικὸν τοῦ Αὐτοκράτορος, ἐπιστολαὶ δὲ ἀπεστάλησαν πρὸς τὸν ἐν Ρώμῃ ἀρχηγὸν τῶν Ἰησουϊτῶν. Συνεπείᾳ τῶν ἐνεργειῶν τούτων, πᾶσαι αἱ δυσχέρειαι, αἱ πρὶν φαινόμεναι ἀνυπέρβλητοι, διεσκεδάσθησαν, πάντα τὰ ἐπισωρευθέντα προσκόμματα ἤρθησαν, καὶ οὕτω, χάρις εἰς τὸ τυχαῖον ἐκεῖνο σφάλμα ἐν τῇ κρυπτογραφικῇ ἐπιστολῇ, χάρις εἰς τὸ *0* ὅπερ μετεποιήθη εἰς *6*, ὁ Ἐκλέκτωρ ἔλαβε παρὰ τῆς αὐλῆς τῆς Βιέννης ἐκεῖνο, ὅπερ δὲν θὰ ἐλάμβανεν ἴσως ἂν μὴ τὸ ἐπεισόδιον τοῦτο συνέβαινεν.

Οὕτως ἡ Πρωσσία ἀνηγορεύθη ἔκτοτε βασίλειον! Ἀπεδείχθη δὲ καὶ αὖθις ἡ ἱστορικὴ ἀλήθεια ὅτι ἐκ μικρῶν αἰτίων μεγάλα πολλάκις ἐπάγονται γεγονότα.

ΕΙΔΗΣΕΙΣ.

ΣΧΟΛΙΚΑ.

Β'.

Ἡ ἐν Χάλκῃ Ἐμπορικὴ Σχολή.

Τὸ πολυετῆ ἀριθμοῦν βίον ἐκπαιδευτήριον τοῦτο, ἓν τῶν ἀνωτάτων τῆς βασιλευούσης, ταύτης, πολλὰς κατὰ καιροὺς καὶ συχνῶς μεταλλαττομένας διευθύνσεις λαβόν, οὐκ ὀλίγας δ' ἐσωτερικὰς ὑποστὰν ἄλλοτε ἀνωμαλίας τε καὶ μεταρρυθμίσεις, λειτουργεῖ νῦν ὁμαλῶς καὶ κανονικῶς ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ κ. Δ. Δημητριάδου, ἀνδρὸς ἐπιστήμονος καὶ πεῖραν κεκτημένου παιδαγωγικήν. Βεβαίως οὐ δυνάμεθα εἰπεῖν ὅτι ἡ Ἐμπορικὴ Σχολὴ διεμορφώθη ἐν ὀργανισμῷ σχετικῶς τελείῳ, ὑπὸ τὴν ἔποψιν εἴτε τῆς καθαρῶς ἐμπορικῆς παιδεύσεως, εἴτε τῆς ἐπιστημονικῆς, εἴτε τῆς σπουδῆς τῶν ξένων γλωσσῶν, εἴτε τῆς ἁπλῆς ἀγωγῆς. Πολλὰ ἔχει εἰσέτι νὰ ἐπιδιώξῃ μεταρρυθμιστικὰ σχέδια, ἴσως δὲ καὶ οὐ μικρὸν νὰ διανύσῃ χρόνον μέχρις οὗ δυνηθῇ ν' ἀναπληρώσῃ τὰς σπουδαίας ἐλλείψεις, ἃς εὐγλώττως καὶ ἐντόνως ὑπέδειξεν ὁ τανῦν διευθύνων αὐτὴν ἐν τῷ λόγῳ, ὃν ἀπήγγειλε πρὸ διετίας, λήγοντος τοῦ πρώτου τῆς διευθύνσεως αὐτοῦ ἔτους.

Δυνάμεθα ὅμως εὐχαρίστως προσθεῖναι ὅτι ἐν τῇ διευθύνσει τῆς σχολῆς ταύτης ἐπικρατεῖ πλήρης συναίσθησις τῶν ὑφισταμένων ἐλλείψεων, ὅτι οὐδαμῶς βασιλεύει ἡ πλανῶσα καὶ ἐπιζήμια γνώμη ἐπιτευχθείσης τελειότητος καὶ ὅτι ἀνὰ πᾶν ἔτος οὐ μόνον προσπάθειαι καταβάλλονται, ἀλλὰ καὶ ἀποτελέσματα ἀγαθὰ ἐπιτυγχάνονται ἐν ταῖς ἐνεργείαις Ἐφορίας τε καὶ Διευθύνσεως ταῖς σκοπούσαις πρὸς τὴν βαθμιαίαν τῶν ἐλλείψεων ἀναπλήρωσιν. Ἐὰν δὲ τ' ἀποτελέσματα δὲν εἶνε ἄχρις ὥρας προδήλως καταφανῆ, ἐὰν οἱ ἄριστοι τῶν ἀποφοιτώντων κρίνονται παρά τινων αὐστηρῶν κριτῶν ὡς χωλαίνοντες ὑπὲρ τὸ ἀναπόφευκτον εἴτε ἐν ταῖς γραμματικαῖς γνώσεσι τῆς πατρῴας γλώσσης, εἴτε ἐν τῇ λοιπῇ παιδεύσει, τοῦτο ἀνακτέον προδήλως εἰς γενικώτερα αἴτια, ἐπιδρῶντα ἐφ' ὅλου τοῦ συστήματος τῆς καθ' ἡμᾶς δημοσίας παιδείας, καὶ ἐπὶ πάντων τῶν καθ' ἡμᾶς ἀνωτέρων καὶ κατωτέρων ἐκπαιδευτηρίων ἑκατέρου φύλου. Τὰ αἴτια ταῦτα χρήζουσι μελέτης μακρᾶς καὶ βαθείας, χρήζουσι προσοχῆς συντόνου παρὰ τῶν ἁρμοδίων ἀρχῶν τε καὶ ἀτόμων· φρονοῦμεν δ' ὅτι οὐ τοῦ παρόντος ἡ ἔρευνα καὶ ἀνέλιξις αὐτῶν.

Ἐπιστήσωμεν ἤδη τὴν προσοχὴν ἡμῶν ἐπὶ τῶν λεχθέντων ἐν τῇ πανηγύρει τῆς ἐπιδόσεως τῶν πτυχίων εἰς τοὺς ἀπολυθέντας μαθητάς, καθ' ἣν δύο λόγοι ἄξιοι προσοχῆς ἀπηγγέλθησαν ὁ μὲν ὑπὸ τοῦ Διευθυντοῦ τῆς Σχολῆς, ὁ δὲ ὑπὸ τοῦ ἐκ τῶν ἐφόρων κ. Δημ. Γενιδουνιᾶ.

Ο κ. Δημητριάδης μετὰ προοίμιον, καθ' ὃ λίαν μετριοφρόνως ἀνωμολόγησε τὰς ὑπαρχούσας ἐλλείψεις ἐν τῇ Σχολῇ, ἐξέθηκε τὰς ἐν τῷ λήξαντι ἔτει σχολικὰς ἐργασίας καὶ τὰς ἐπενεχθείσας μετατροπάς, περὶ τὴν διδασκαλίαν ἰδίως τῶν ἑλληνικῶν, ἐβεβαίωσε δ' ὅτι ἐπαισθητὴ πρόοδος ἐγένετο ἐν τοῖς πλείστοις μαθήμασι, πλὴν τῶν τῆς γαλλικῆς, ἐν οἷς ἡ πρόοδος δὲν ἐγένετο ἀνάλογος οὔτε ταῖς δαπανωμέναις ὥραις, οὔτε τῇ ἱκανότητι τῶν καθηγητῶν. Πρὸς ἀναπλήρωσιν δὲ τῶν ἐλλείψεων, προσληφθήσεται κατὰ τὸ ἐπιὸν ἔτος ἰδιαίτερος Γάλλος καθηγητὴς πρὸς ἐξάσκησιν ἰδίως τῶν μαθητῶν εἰς τὸ διαλέγεσθαι Γαλλιστί. Αἱ διὰ συνδιαλέξεων παραδόσεις αὗται ἔσονται ὑποχρεωτικαὶ μὲν διὰ τοὺς τεταγμένους ἐν τῷ ἐμπορικῷ τμήματι, προαιρετικαὶ δὲ διὰ τοὺς ἐν τῷ ἐπιστημονικῷ.

Ἐνταῦθα ὀφείλομεν νὰ παρατηρήσωμεν πρὸς τιμὴν τοῦ κ. Δημητριάδου ὅτι διὰ τῆς ὁμολογίας τῶν οἱωνδήποτε ἐλλείψεων τῆς Σχολῆς, δίδωσι παράδειγμα εἰλικρινείας καὶ εὐσυνειδησίας ἀξιομίμητον. Σπανίως ἀκούομεν ἐν τοῖς ἐπὶ σχολικαῖς πανηγύρεσιν ἀπαγγελλομέναις ἀγορεύσεσι τῶν διευθυντῶν ἢ τῶν ἐφόρων τῶν ἡμετέρων σχολείων ἐκτιθεμένας μετὰ παρρησίας τὰς ἐλλείψεις ἢ τὰ κακῶς ἔχοντα ἐν αὐτοῖς· τοὐναντίον δὲ τὸ οὖς τοῦ δημοσίου ὑπερπληροῦται ἀείποτε αὐτεγκωμίων καὶ αὐτεπαίνων, ἀνώτατοι δὲ κριταὶ ἐκθειάζοντες καὶ ἐπιβραβεύοντες τὰς ἐπιτευχείσας προόδους καὶ μηδεμιᾶς ἐλλείψεως τὴν ὕπαρξιν ἀποδεχόμενοι, καθίστανται αὐτοὶ ἐκεῖνοι οἱ τὰς μεγίστας εὐθύνας ἐνώπιον τοῦ δημοσίου ὑπέχοντες ἐν τῇ διοικήσει τῶν σχολείων ἢ τῇ διαπαιδαγωγήσει τῶν μαθητῶν.

Προκειμένου δὲ περὶ τοῦ ζητήματος τῆς σπουδῆς τῶν ξένων γλωσσῶν, ὅπερ ἔθιξεν ὁ κ. Δημητριάδης, λυπούμεθα σημειοῦντες ἐξ ἰδίων παρατηρήσεων καὶ ἐκ πληροφοριῶν ἄλλων παρατηρητῶν, ὅτι οὐ μόνον ἐν τῇ Ἐμπορικῇ Σχολῇ, ἀλλὰ καὶ ἐν ἁπάσαις ἀνεξαιρέτως ταῖς ἐν Κων)πόλει ἡμετέραις σχολαῖς ἀρρένων ἢ θηλέων, *αἱ ξέναι γλῶσσαι διδάσκονται ἐλλιπέστατα,* καίπερ ἱκανοῦ δαπανωμένου εἰς ταύτας χρόνου καὶ χρημάτων. Καὶ ἡ μὲν σπουδὴ τῶν γλωσσῶν ἐν τοῖς Παρθεναγωγείοις φρονοῦμεν—τὸ ἐφ' ἡμῖν—ὅτι δύναται νὰ περιορισθῇ εἰς τὴν τῆς μητρικῆς καὶ μιᾶς μόνης ξένης γλώσσης. Ἐν δὲ τοῖς Γυμνασίοις τῶν ἀρρένων, ἥ,τε Τουρκικὴ καὶ ἡ Γαλλικὴ γλῶσσα πρὸ πάσης ἄλλης μετὰ τὴν ἑλληνικὴν δέον νὰ διδάσκωνται ἐπαρκῶς καὶ εἰς βαθμὸν ἐπιτρέποντα τοῖς ἀποφοίτοις ἵνα ποιῶνται ἀμέσως χρῆσιν τούτων εἴτε ἐγγράφως, εἴτε προφορικῶς· τοῦτο δ' ἀτυχῶς οὐδόλως συμβαίνει. Ὀρθότατα ὁ κύριος Δημητριάδης ἐκάκισεν ἐν τῷ λόγῳ αὐτοῦ τὴν ἀπαίτησιν γονέων τινῶν, θελόντων ὅπως τὰ τέκνα αὐτῶν ἐκμανθάνωσι ταὐτοχρόνως δύο καὶ τρεῖς Εὐρωπαϊκὰς γλώσσας, ἀλλ' ἀφ' ἑτέρου οἱ γονεῖς ἢ τὸ δημόσιον δικαιοῦνται ν' ἀπαιτῶσι παρὰ τῶν Σχολῶν ὅπως αἱ ὀλίγαι διδασκόμεναι γλῶσσαι διδάσκωνται ὑπὸ διδασκάλων εἰδικῶν, πεπειραμένων καὶ ἐπιμελῶν καὶ διὰ μεθόδου, θεωρητικῆς ἅμα καὶ πρακτικῆς, ἀποφερούσης προδήλους καὶ πραγματικοὺς καρπούς. Δὲν εἰσερχόμεθα εἰς λεπτομερείας καταδεικνυούσας πόσον μέρος τῆς Τουρκικῆς καὶ τῆς Γαλλικῆς γλώσσης κατέχουσιν οἱ ἐκ τῆς δεῖνος ἢ δεῖνος Σχολῆς ἀποφοιτῶντες, διότι σκοπὸς ἡμῶν δὲν εἶνε νὰ μεμφθῶμεν, ὡς καὶ ἄλλοτε εἴπομεν, ὡρισμένων Ἐκπαιδευτηρίων, ἀλλὰ νὰ ὑποδείξωμεν ἁπλῶς τὰ ἀσθενῆ ἐν τῇ καθ' ἡμᾶς ἐκπαιδεύσει μέρη καὶ συντελέσωμεν ἐν μέρει εἰς τὴν ἐπίτασιν τῆς προσοχῆς τῶν ἁρμοδίων σχολικῶν ἀρχῶν.

Τὸ περὶ εὐπειθείας τῶν μαθητῶν κεφάλαιον κατεῖχεν οὐσιῶδες μέρος ἐν τῷ λόγῳ τοῦ κ. Δημητριάδου, ἀγγείλαντος ὅτι Σχολὴ ἠναγκάσθη ν' ἀποβάλῃ ταραξίας τινάς, ἀφοῦ προηγουμένως ἐξήντλησε πάντα τὰ μέσα τῶν παραινέσεων, συμβουλῶν, ἀπειλῶν κλπ. Τὸ τῆς εὐπειθείας, ἠθικῆς, καὶ χρηστῆς συμπεριφορᾶς ἐν τοῖς οἰκοτροφείοις θέμα εἶνε σπουδαιότατον· ἀλλά τίς ἀγνοεῖ ὅτι περὶ τούτων καταβάλλεται ἥττων μέριμνα ἢ περὶ τῶν λοιπῶν μαθημάτων; τίς ἀγνοεῖ ὅτι καὶ πολλοὶ τῶν γονέων ἥκιστα ὑποβοηθοῦσι δι' ἀναλόγου αὐστηρότητος τοὺς πρὸς ὀρθὴν ἀγωγὴν ἀγῶνας τῶν διδασκόντων;

Ἐν τῇ σειρᾷ τοῦ λόγου αὐτοῦ ὁ κ. Δημητριάδης ὁμιλήσας περὶ τοῦ προγράμματος τῆς σχολῆς, κατέκρινε, πάνυ εὐλόγως, τὰ προγράμματα ἐκεῖνα, ὅσα εἰσὶν ὑπερπεπληρωμένα μαθημάτων, ἐνίοτε ἀχρήστων πρὸς τὸν ἐπιδιωκόμενον σκοπόν· ταῦτα, εἶπεν, ὀφείλομεν ν' ἀποφεύγωμεν ἵνα μὴ δίδωμεν ἀφορμὴν τῇ σπουδαζούσῃ νεότητι νὰ ἐθίζηται εἰς τὸ δοκεῖν εἶναι σοφήν, ἀλλ' εἰς τὸ εἶναι. Ὁ αἰὼν ἡμῶν δὲν διακρίνεται ἐπὶ πολλῇ μετριοφροσύνῃ, τὴν τάσιν δὲ ταύτην τῆς ἐπιδείξεως ὀφείλομεν ἐν τῷ περὶ ἡμᾶς κύκλῳ νὰ περιστέλλωμεν, ὅση δύναμις. Ἐπίσης δὲ ὁ ἐλλόγιμος διευθυντὴς οὐ μόνον κατέκρινε τὸ πομπῶδες τῶν δημοσίων ἐξετάσεων, ἀλλὰ καὶ ὑπέδειξεν ὅτι αἱ δημόσιαι ἐξετάσεις δὲν δεικνύουσι πραγματικῶς τὸ ἀποτέλεσμα τῶν σχολικῶν τοῦ ἔτους ἐργασιῶν, οὐδ' ὑπάρχει—προσέθηκε—ἄλλο τι τοιοῦτο μέσον, πλὴν τῆς συνειδήσεως τῶν διδασκόντων καὶ διδασκομένων. Τὸ ἀποτέλεσμα τοῦτο, προσέθηκεν ὁ κ. Δημητριάδης, δειχθήσεται μόνον ὅταν ἐπιληφθῇ τῆς κρίσεως τὸ μέγα ἐφετεῖον τοῦ μέλλοντος, ἀνεπηρέαστον ὑπὸ παθῶν καὶ συμφερόντων.

Εἰς τὸ τελευταῖον τοῦτο σημεῖον ἐπιτραπήτω ἡμῖν νὰ διαφωνήσωμεν. Κατὰ τὴν ταπεινὴν γνώμην ἡμῶν, ὑποδειξάντων ἐπίσης ἐν τῷ *Κόσμῳ* τὴν ματαιοπονίαν τῶν δημοσίων ἐξετάσεων καὶ τὸ ἐπίμεμπτον τῶν σχολικῶν ἐπιδεικτιάσεων, αἱ σχολικαὶ ἐξετάσεις δέον οὐχὶ νὰ καταργηθῶσιν ὅλως, ἀλλὰ νὰ ἁπλοποιηθῶσιν ἅμα καὶ μεταρρυθμισθῶσι κατὰ σύστημα μεθοδικώτερον καὶ πρακτικώτερον, εἰσὶ δὲ φρονοῦμεν, πάντοτε χρήσιμοι ἵνα δεικνύωσιν, ἂν μὴ τὸ σύνολον τῶν γενομένων κατὰ τὸ ἔτος ἐργασιῶν, ἀλλὰ βεβαίως τὸ σημεῖον τῆς προόδου (κατὰ προσέγγισιν) εἰς ὃ ὁ μαθητὴς μετὰ τὴν δεκάμηνον ἐργασίαν ἀφίκετο, ἔτι δὲ συντελοῦσιν ἀναμφιβόλως εἰς τὴν θέρμανσιν τῆς φιλομαθείας καὶ φιλοτιμίας τῶν διδασκομένων καὶ τοῦ ζήλου τῶν διδασκόντων.

Ἐν τῷ προσεχεῖ τεύχει ἐξακολουθήσομεν τὰ περὶ τῆς Ἐμπορικῆς Σχολῆς ἐξετάζοντες ταύτην ὑπὸ τὴν διοικητικὴν καὶ οἰκονομικὴν αὐτῆς ἔποψιν.

Ἡ ἐν Χάλκῃ Θεολογικὴ Σχολή, τὸ λθ' ἔτος ἀπὸ τῆς συστάσεως κλείουσα, ἐτέλεσε τῇ παρελθούσῃ παρασκευῇ, 1 ἰουλίου, τὴν ἔναρξιν τῶν ἐνιαυσίων δημοσίων ἐξετάσεων, προκαθημένης τῆς Α. Θ. Π. τοῦ οἰκουμ. πατριάρχου καὶ παρόντων τῶν σεβασμ. συνοδικῶν, πλὴν τῶν ἀγ. Νικομηδείας καὶ Ἀγκύρας ἀπόντων ἕνεκα ἀσθενείας· τῶν ἐξετάσεων προηγήθη ἡ νενομισμένη λογοδοσία τοῦ διευθυντοῦ ἀρχιμ. κ. Γερμανοῦ Γρηγορᾶ, ἐξηκολούθησαν δ' αὗται μέχρι σήμερον. Ὡς γνωστὸν κριθείσης ἀναγκαίας τῆς προσθήκης μιᾶς ἔτι τάξεως, ἡ ἀναγόρευσις τῶν διδασκάλων τῆς ὀρθοδόξου θεολογίας ἀνεβλήθη εἰς τὸ προσεχὲς ἔτος.—Τῇ δὲ κυριακῇ ἐτελέσθη ἡ κατ' ἔτος γινομένη πατριαρχικὴ λειτουργία ὑπὲρ τῶν ἐν μακαρίᾳ τῇ λήξει γενομένων ἱδρυτῶν, εὐεργετῶν, διδασκάλων καὶ μαθητῶν τῆς σχολῆς, ἐν ᾗ συνιερούργουν τῇ Α. Θ. Π. οἱ σεβασμ. συνοδικοὶ Ἐφέσου, Ἡρακλείας, Δέρκων, Βιζύης, Γρεβενῶν, Χαλεπίου καὶ Καρπάθου, οἱ ἀρχιμανδρ. Γ. Γρηγορᾶς καὶ Φ. Βαφείδης καὶ τέσσαρες ἱεροδιάκονοι.—*(Ἐκκλ. Ἀλήθεια).*

ΠΟΙΚΙΛΑ

Τὸ ἑπόμενον ἱστορικὸν γεγονὸς ἀφορᾷ εἰς τὴν πρὸ ἑνὸς αἰῶνος ἐλευθερίαν τοῦ τύπου ἐν Πρωσσίᾳ.

Ἐξεδίδετο τότε ἐν τῇ χώρᾳ ἐκείνῃ ἐφημερὶς ὑπὸ τὸν τίτλον *Ἐφημερὶς τῆς Ἐρλάγγερ*, διευθυνομένη ὑπὸ τοῦ συμβούλου Γκρός. Οὗτος ἐπέκρινε τὴν πολιτικὴν Φρειδερίκου τοῦ Μεγάλου ἀποδεικνύων ὅτι τὸ ἀπολυταρχικὸν σύστημα, δι' οὗ ἐκυβέρνα, ἦν ἀντίθετον πρὸς τὰς ἀρχὰς, ἃς εἶχε προκηρύξει. Ὁ μονάρχης, παρὰ τὸ φιλοσοφικὸν αὐτοῦ πνεῦμα, δυσηρεστήθη εἰς τὸ ἔπακρον ἐπὶ ταῖς ἐπανειλημμένας ταύταις ἐπιθέσεσι τῆς ἐφημερίδος. Ὅθεν ἡμέραν τινὰ ἀπέστειλεν εἰς τὴν πόλιν Ἐρλάγγεν ἀπόσπασμα τῶν ἰδιαιτέρων ἐκείνων χωροφυλάκων, οὓς ἀπεκάλουν τότε δαίμονας καὶ οἵτινες ἦσαν ἱκανοὶ νὰ ἐκτελέσωσιν οἱανδήποτε διδομένην αὐτοῖς διαταγήν. Οἱ δαίμονες χωροφύλακες εἰσῆλθον εἰς τὴν ἐν λόγῳ πόλιν ἀπροσδοκήτως καὶ εὗρον ἀμέσως τὸ οἴκημα τοῦ συμβούλου καὶ δημοσιογράφου. Ὁ λοχαγὸς τοῦ ἀποσπάσματος εἰσῆλθεν εἰς τὴν οἰκίαν καὶ εὑρὼν τὸν συντάκτην τῆς ἐφημερίδος εἰς τὸ γραφεῖόν του, εἶπεν αὐτῷ τὰ ἑξῆς:

—Κύριε, ἔχω νὰ ἐκτελέσω ἐφ' ὑμῶν ἐντολὴν δυσάρεστον. Ἡ Α. Μ. ὁ βασιλεὺς καὶ κύριός μου, διὰ λόγους, οὓς κάλλιστα ὑμεῖς γινώσκετε, ἐθεώρησε ἀναγκαῖον νὰ ἐφαρμοσθῶσι δώδεκα ἰσχυροὶ ραβδισμοὶ εἰς τὸ μέρος τοῦ σώματος ὑμῶν, ὅπου συνήθως οἱ ραβδισμοὶ ἐφαρμόζονται. Ὅθεν παρακαλεῖσθε νὰ δεχθῆτε τούτους ἀταράχως καὶ νὰ ὑπογράψητε ἀκολούθως ταύτην τὴν ἀπόδειξιν παραλαβῆς, ἣν ὀφείλω νὰ ἐγχειρίσω τῷ βασιλεῖ.

Περιττὸν νὰ προσθέσωμεν ὅτι πᾶσαι αἱ παραστάσεις τοῦ ἀτυχοῦς συμβούλου ἀπέβησαν ἀνωφελεῖς καὶ ὅτι ἡ διαταγὴ τοῦ βασιλέως κατὰ γράμμα ἐξετελέσθη.

Γνωστὸν ὅτι ἐν Ἀγγλίᾳ μεγίστη ἐπικρατεῖ κοινωνικὴ αὐστηρότης ἐν ταῖς σχέσεσι τῶν νέων μετὰ τῶν νεανίδων, συνάμα δὲ οἱ νόμοι προστατεύουσιν αὐστηρότατα τὰς νεάνιδας ὑποχρεοῦντες ρητῶς τοὺς νέους τοὺς δίδοντας ὑποσχέσεις γάμου ἢ νὰ ἐκτελῶσι ταύτας ἢ ν' ἀποζημιῶσι χρηματικῶς τὰς κόρας, ἃς ὑπέσχοντο νὰ συζευχθῶσι, δίδοντες ἀποζημίωσιν ἀνάλογον πρὸς τὴν ἠθικὴν βλάβην, ἣν προὐξένησαν αὐταῖς. Ἕνεκα τούτου συχνὰ συμβαίνουσι δίκαι, καὶ τινες περίεργοι, ἐξ ὧν σημειοῦμεν τὴν ἑπομένην, δικασθεῖσαν ἐν Λονδίνῳ. Κύριός τις, ἀρκούντως προβεβηκὼς τὴν ἡλικίαν, ἐνήχθη ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου ὑπὸ νεάνιδος ἐπὶ παραβάσει ὑποσχέσεως γάμου δοθείσης αὐτῇ ἐπανειλημμένως καὶ μὴ πραγματοποιηθείσης. Ἐν τῇ δίκῃ ταύτῃ περίεργός ἐστιν ἡ *συνηγορία* ἣν ὁ δικηγόρος τοῦ ἐναγομένου ἐποιήσατο ὑπὲρ αὐτοῦ. Ἡ ἀγόρευσις τοῦ δικηγόρου, λίαν ἱλαρὰ διὰ τὸ δημόσιον, οὐχὶ δὲ καὶ διὰ τὸν ἐναγόμενον, ἔχει ὡς ἑξῆς:

«Κύριοι δικασταί, ἴδετε, παρακαλῶ, τὸν πελάτην μου. Εἶνε ἄξιος νὰ λάβῃ ὡς σύζυγον τὴν ὡραίαν ταύ-

τὴν κόρην; Ὁ πελάτης μου, κύριοι, εἶνε στραβοπόδης, κακομούτσουνος, φαλακρός, ἡλικιωμένος, μοχθηρὸς τὴν ψυχήν, κατὰ δὲ τὸ πνεῦμα ζῶον τετράποδον. Σᾶς ἐπιτρέπει ἡ συνείδησις νὰ δώσητε τοιοῦτον σύζυγον εἰς τὴν χαριεστάτην ταύτην νεάνιδα; Ὅλος ὁ κόσμος θὰ γελάσῃ ἐὰν γίνῃ τοιοῦτος γάμος. Φαντασθῆτε δὲ πρὸς στιγμὴν τὸν πελάτην μου μὲ ἐνδυμασίαν γαμβροῦ, ἤτοι ἐπενδύτην μέλανα, ἀναξυρίδα μολυβδόχρουν, λαιμοδέτην λευκόν, δίοπτρα, καὶ μαστίγιον ἀνὰ χεῖρας! Πόσον γελοιωδέστερος θὰ φανῇ! Ὁμολογουμένως λοιπὸν τὸ τέρας τοῦτο τῆς ἀσχημίας εἶνε ἥκιστα ποθητὸς σύζυγος, εἶνε δὲ ἀδύνατον νὰ ζητῇ σπουδαίως αὐτὸν ὡς τοιοῦτον νεᾶνις ἀξία νὰ συζευχθῇ τὸν ὡραιότατον τῶν ἐν Ἀγγλίᾳ ἀνδρῶν.»

Ἡ εὔγλωττος αὕτη *συνηγορία* τοῦ δικηγόρου ἔπεισε τοὺς δικαστὰς νὰ μὴ ἐπιμείνωσιν εἰς τὴν ἰδέαν τοῦ γάμου, ἀλλ' ὁ ὑπερῆλιξ ἐραστὴς κατεδικάσθη νὰ πληρώσῃ τῇ περικαλλεῖ νεάνιδι ὑπέρογκον χρηματικὴν ἀποζημίωσιν.

ΔΙΑΛΟΓΟΙ.

Ῥήτωρ τις συλλαλητηρίων ἐν Ἀγγλίᾳ ὁμιλῶν καὶ διακοπτόμενος ὑπ' ἄλλων, ἐκραύγασε: «Μὴ μὲ διακόπτετε, κύριοι· ἔχω τὸ δικαίωμα τοῦ ὁμιλεῖν· Εἶμαι ἐν Ἀγγλίᾳ, πατῶ ἐπὶ τοῦ ἐδάφους τῆς ἐλευθερίας.» — «Διόλου (ἀπαντᾷ εἷς τῶν ἀκροατῶν, ὑποδηματοποιὸς τὸ ἐπάγγελμα) πατεῖς ἐπὶ τῶν πελμάτων τῶν ὑποδημάτων, ἅτινά μοι χρεωστεῖς ἀπὸ ἓξ ἤδη μηνῶν.»

* * *

Ὁ Λογιοτατόπουλος ἐκαυχᾶτο συνήθως διὰ τὰς γνώσεις αὐτοῦ, ἀκόμη καὶ διὰ τὰς μουσικάς, χωρὶς νὰ γινώσκῃ οὐδὲ μίαν *νόταν*. Ἐν τινι συναναστροφῇ, ἐγίνετο λόγος περὶ μουσικῆς, καὶ ἰδίᾳ περὶ τοῦ μουσικοῦ, ὅστις συνέθηκε τὸν *Γουλλιέλμον Τέλ*. Εἷς τῶν διαλεγομένων εἶπε τῷ Λογιοτατοπούλῳ: «Ἐγὼ προτιμῶ τὸν *Κουρέα* του... Γινώσκετε βεβαίως τὸν *Κουρέα* τοῦ Ροσσίνη;» — «Ἀ, ὄχι, κύριε, (ἀπαντᾷ ὁ Λογιοτατόπουλος) δὲν τὸν γνωρίζω, διότι ἐγὼ ξυρίζομαι μόνος μου.»

* * *

Ὁ αὐτὸς ἐζήτησε παρὰ φίλου του δάνειον ὡς ἑξῆς:

— Κάμε μοι τὴν χάριν, φίλε μου, νὰ μοὶ δανείσῃς χίλια γρόσια. Εἶσαι τόσῳ τυχηρός, ὥστε ἐνδεχόμενον νὰ σοὶ τὰ ἀποδώσω.

* * *

Σπουδαίας θέσεως χηρευούσης, ἑνδεκα μνηστῆρες αὐτῆς ἀνέμενον ἐν τῷ ἀντιθαλάμῳ ὑπουργοῦ ἐξαιτούμενοι ἀκρόασιν. Ὁ ὑπουργὸς συνδιελέγετο ἐν τῇ αἰθούσῃ τῆς ὑποδοχῆς μετά τινος βουλευτοῦ, ὅτε προσελθὼν ὁ θαλαμηπόλος ἐνεχείρισεν αὐτῷ κατάλογον τῶν ἀνθρώπων, οἵτινες ἀνέμενον.

— Εἴσθε εὐτυχής, κύριε ὑπουργέ, (λέγει ὁ βουλευτής) διότι θὰ καταστήσητε ἕνα ἄνθρωπον εὐτυχῆ.

— Οὐδαμῶς (ἀπαντᾷ ὁ ὑπουργός)· θὰ καταστήσω δέκα ἐχθρούς μου καὶ ἕνα ἀχάριστον.

ΠΑΡΕΡΓΑ.

Λύσεις τῶν ἐν τῷ ΜΓ'. τεύχει προβλημάτων.

Ἀρ. 321. ΑΙΝΙΓΜΑ.—*Μελέτη.*

Ἀρ. 322. ΕΤΕΡΟΝ.—*Κρατησίπολις.*

Ἀρ. 323. ΕΤΕΡΟΝ.—*Σκύρος.*

Ἀρ. 324. ΕΤΕΡΟΝ.—*Ἄθως.*

Ἀρ. 325. MOTS CARRÉS:

B O I S
O N D E
I D E M
S E M E

Ἀρ. 326. ΓΡΙΦΟΣ.—**Ἐν μέσῳ δύο κακῶν τὸ μὴ χεῖρον εἶνε κρεῖττον.**

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΝΕΑ.

ΑΡ. 327.—ΑΙΝΙΓΜΑ.

Καὶ πρὶν τοῦ Μεσαιῶνος
ἐπὶ καιρῶν ἀρχαίων
ἐν χρήσει εὑρισκόμην
Ἑλλήνων καὶ Ῥωμαίων.
Σήμερον δὲ μὲ ἔχει,
καὶ μή τις ἀμφιβάλλῃ,
πᾶσα σχεδὸν οἰκία
μικρά τε καὶ μεγάλη.
Κ ε φ ά λ ι μὲν δὲν ἔχω,
καὶ ὅμως ἔχω στόμα·
σκληροὶ πολλοὶ μὲ θάπτουν
μέχρι λαιμοῦ 'στὸ χῶμα.
Ἰδῆτε πόσην ἔχω
σημαντικὴν κοιλίαν,
πάντοτε μὲ ποτίζουν,
κ' ἐγὼ μὲ εὐκολίαν,
ὅ,τι μὲ δίδουν δίδω.
Φίλε, καλῶς στοχάσου·
ἐὰν μὲ ὅσα εἶπον,
δὲν μ' εὕρῃς, τότε χάσου.

Γ. Μ. Βαννιέρης.

ΑΡ. 328.—ΕΤΕΡΟΝ.

Ἂν τὸ πρῶτόν μου ἀφήτῃς, θὰ σὲ θλίψῃ ἡ ἀνία.
Καὶ τὸ δεύτερον δ' ἂν ῥίψῃς, θὰ ὀσφραίνεσαι τὰ ἴα.

Μ. Τ.

ΑΡ. 329.—ΕΤΕΡΟΝ.

Ἀπὸ νήσου τῶν Κυκλάδων ἂν τὸ πρῶτον γράμμα κρύψῃς,
Θὰ μὲ κάμῃς ἓν τῶν ζώων, κ' εἰς τὸ στόμα θὰ μὲ ῥίψῃς.

Μ. Τ.

ΑΡ. 330.—CHARADE.

C' est en vain que le coupable
A mon premier fait mon dernier.
On applaudit à mon entier
Quand mon premier est équitable.

* *